

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 111. ÉVFOLYAMA

1976. NOVEMBER * XXV. ÉVFOLYAM II. SZÁM

*A címlapkép technikai hiba következtében helytelenül van nyomtatva.
Itt közöljük a helyes képet.*

T A R T A L O M

<i>Dr. Káldy József:</i> A hosszúfás termelési rendszer hazai eredményeiről és a további teendőkről	481
<i>Molnár Sándor:</i> Akácfa nemesítés Pusztavacsón	490
<i>Gáspár-Hantos Géza:</i> Megjegyzések a „Módszerváltozás a fakitermelésben” kerekasztal beszélgetéshez	493
<i>Keszthelyi István:</i> A nyesés hatása az erdefenyő rönkre és fűrészárura	497
<i>Dr. Papp László:</i> Az „OP-229” nyár szaporítóanyag termelése	506
<i>Gy. Szabó Pál:</i> Tapasztalatok a „H-422” nyárhíbrid teleptéséről	510
<i>Horváth Imréné:</i> A fatermelés minőségének javítása ágyúgyéssel	517
<i>Dr. Halmágyi Levente:</i> A mézelő növények és a megporzás	512
A termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás köréből	
<i>Deszpoth László:</i> A tsz erdész gondoljai	521
<i>Csomor Nándor:</i> Csemetertermelés, magbegyűjtés a Börzsönyben	522
<i>Telegdy Pál:</i> Természetjárók alföldi tsz erdejében	522
Tapasztalatok az ERTI mélyművelő gépről	523
<i>Címkép:</i> Faszénégetők (Juhász Miklós felvétele)	
<i>A hátlapon:</i> Felsőduna-ártéri, vágásérett korainyáras	
(Fotó ERTI, Michalovszky István felvétele)	

С О Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Д-р Калды Й.:</i> Результаты, достигнутые в Венгрии при заготовке древесины в хлыстах и дальнейшие задачи	481
<i>Молнар Ш.:</i> Ублагороднение древесины акации белой в п. Пуставач	490
<i>Кесзхей И.:</i> Влияние обрезки сучьев на сосновые кряжи и пиломатериалы	497
<i>Д-р Панн Л.:</i> Выращивание посадочного материала тополя ‘OP-229’	506
<i>Дь. Сабо П.:</i> Опыт закладки насаждений тополя ‘H-422’	510
<i>Хорват И.-не:</i> Улучшение качества выращивания древесины с помощью обрезки сучьев	517
Из круга ведения лесного хозяйства с.-х. производственными кооперативами	521

C O N T E N T S

<i>Dr. J. Káldy:</i> Results and tasks of the application of long-log logging method in Hungary	481
<i>S. Molnár:</i> Improved gipsy locust lumber in Pusztavacs	490
<i>I. Keszthelyi:</i> Effects of pruning on scotch pine logs and lumber	497
<i>Dr. L. Papp:</i> Production of propagation material of poplar ‘OP-229’	506
<i>P. Gy. Szabó:</i> Observations on planting poplar hybrid ‘H-422’	510
<i>Mrs. I. Horváth:</i> Improved timber growing by pruning	517
Highlights of forest management in the woods of cooperative farms	521

A Z E R D Ő

az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkesztő: dr. Keresztesi Béla. A szerkesztőség címe: Budapest II., Frankel Leó u. 44. Levélcím: 1277 Budapest, Pf. 17. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII., Lenin krt. 9–11. Levélcím: 1906 Budapest, Pf. 223. Felelős kiadó: Siklósi Norbert, Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, előfizethető még a Posta Központi Hírlap Iroda (1900 Budapest, József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft, egyes szám ára: 5,— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv- és Hírlap Kereskedelmi Vállalat (H–1389 Budapest, Pf. 149), az évi előfizetés ára: 7\$ 7088 Révai Nyomda, Budapest — F. v.: Povárný Jenő

Index: 25208

A HOSSZÚFÁS TERMELÉSI RENDSZER HAZAI EREDMÉNYEIRŐL ÉS A TOVÁBBI TEENDŐKRŐL

Dr. Káldy József

Aki vigyázó szemmel nézi a hazai erdőgazdaság munkáját, akárhonnán indul is el — gondolok itt a termelékenységre, a hatékonyság alakulására, a gépek nem megfelelő kihasználására, a vágáshulladék jelentős emelkedésére, vagy a munkaerőcsökkenés erőteljes ütemére, a dolgozó emberről való fokozottabb gondoskodás kívánalmára, sőt a mennyiségi tervteljesítés körüli gondokra — mindenképpen el kell jusson arra a következtetésre, hogy ezen problémák megoldása érdekében: *munkarendszer váltásra, és technikai váltásra van szükség.* Az eddig alkalmazott munkarendszerekben már nincs annyi tartalék, amelynek felszínre hozása elegendő lenne a feladatok megoldásához. A jelenlegi technika pedig jórészt elavult.

Az extenzív fejlesztés ideje tehát — amelynek során műveleteket gépesítettünk, sok kis teljesítményű gépet, szétszórta alkalmaztunk — véglegesen lejárt. Eredményt csak a minőségi fejlesztés: a komplex folyamatgépesítés hozhat, azaz a termelési rendszerek bevezetése, amelyek egységbe fogják a rendszert befolyásoló tényezőket, a műveletek külön-külön való fejlesztése helyett, azok fejlesztését egyszerre, szinkronizáltan valósítják meg, amelyek figyelemmel vannak a gépi követelmények kielégítésére, hogy a gépek alkalmazásából származó előnyök kihasználhatók legyenek.

Minél hamarabb ismerik fel a gazdasági vezetőink ennek a minőségi fejlesztésnek, az új termelési rendszerek bevezetésének szükségességét és sürgősségét, annál hamarabb oldódnak meg a problémák az erdőgazdaságban és indulhatnak el a gazdaságok a kiegyensúlyozott fejlődés útján.

Az V. ötéves terv eredményes végrehajtása érdekében is szükséges, hogy gazdálkodó szerveink időben jó döntéseket hozzanak az új termelési rendszerek bevezetését illetően. A döntés azért sem odázható el, mert a termelési rendszer határozza meg a technikát, mert pl. más gépek szükségesek a hosszúfás termelési rendszer alkalmazásához, mint a rövidfás, vagy apríték termelési rendszerhez, más a hagyományos, más az intenzív csemetetermesztési rendszerekhez stb. Tehát döntés nélkül még a gépesítési politika sem alapozható meg.

Nagy hibát követne el az, aki az új termelési rendszerek bevezetését divatnak tekintené, nem pedig *szükségyszerűnek.* Azt hiszem nem kell felsorolnom az erdőgazdaságok jelenlegi helyzetének nehézségeit és indokolnom, mennyire sürgős az erdőgazdaságok technikai és ezt összefogó termelési rendszer vonatkozású fejlesztése.

A termelési rendszer értelmezése körül még viták vannak, én tartom magam azokhoz a javaslatokhoz, amelyet 1974-ben a Tudományos Akadémián az I. Országos Gépesítési Konferencián tartott előadásomban már kifejtettem: a sok rokonvonal ellenére az erdészetben némileg másképp kell értelmezni a termelési rendszer fogalmát, mint a mezőgazdaságban. Zárt rendszert, a folya-

mata végén valamilyen produkttal, csak akkor lehet kialakítani, hogyha a fatermesztés körét különválasztjuk a kitermelés körétől, mert különben 60—100 éves időszakot kellene átfogni és ez nem ésszerű és nem is szükséges. A termelési rendszer határait igen fontos helyesen értelmezni. Amennyire nem helyes pl. 3—4 művelet egybefogása esetén termelési rendszerről beszélni, annyira nem helyes az egész erdőgazdasági termelés folyamatát (30—100 év) egy termelési rendszerbe foglalni.

Két alapvető termelési rendszert célszerű tehát megkülönböztetnünk: *fatermesztési- és fakitermelési termelési rendszert.*

A fatermesztési termelési rendszer célja a fának a megtermesztése. A még mindig hosszú ciklus miatt célszerű 3 alrendszert megkülönböztetni, és pedig:

- szaporítóanyag-termesztés termelési rendszert,
- erdősítési termelési rendszert,
- erdőnevelési termelési rendszert, amelyek mindegyike több műveletet foglal magában és valamilyen produktum létrehozásával végződik.

A fakitermelési termelési rendszer célja a megtermesztett fa kitermelése (betakarítása) és felkészítése ipari, vagy tüzelési célra, itt négy alrendszert célszerű elkülöníteni:

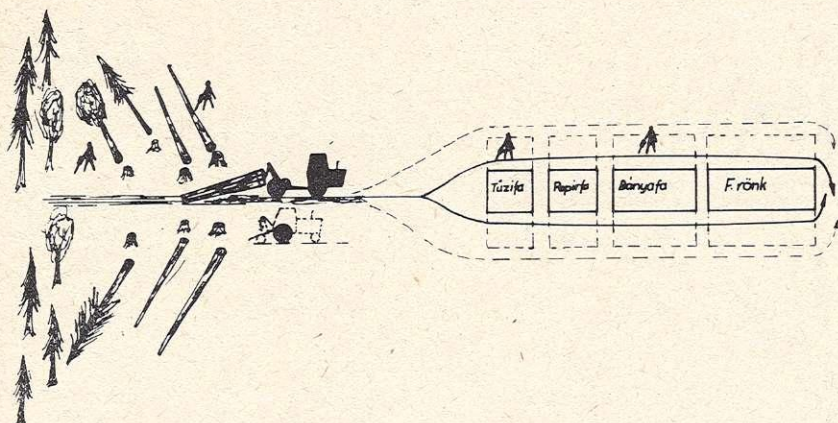
- rövidfás,
- hosszúfás,
- teljesfás, és
- aprítékban történő alrendszert.

A *rövidfás fakitermelési rendszert* nyár- és fenyőállományokban célszerű alkalmazni, elsősorban síkvidéken, természetesen nem a ma használt, hanem új technika alkalmazásával. Ezen fafajoknál ui. standard választékokat — pl. 2 m hosszú papírfá — lehet darabolni, és választékolásra nincs szükség. Meg kell kezdeni azért a többcélú erdészeti gépek (processzor, kombajn stb.) bevezetését és alkalmazását erdőgazdaságainkban, olyan gépeket, amelyek 2—4 művelet folyamatos végzésére alkalmasak. Ezekkel a gépekkel a termelékenység megháromszorozható, a jelenlegi 500 m³/fő/évről 1200—1500 m³/fő/évre növelhető a teljesítmény. Alkalmazási aránya országosan 20% körül ajánlható.

A *hosszúfás fakitermelési rendszer* elsősorban 35 cm Ø-nél vékonyabb bükk, gyertyán, cser, tölgy, akác állományokban ajánlható. Ennek a rendszernek van a legnagyobb jelentősége hazánkban, bevezetésére erdőgazdaságaink néhány év óta egyre nagyobb lendülettel és kedvvel tesznek erőfeszítéseket. Ez a termelési rendszer lehetővé teszi a pontos választékolást, a szálfá minőségének figyelembe vételét. Elterjesztéséhez leginkább adottak a technikai és személyi feltételek. Alkalmazásával a termelékenység megduplázható és 1000—1200 m³/fő/év teljesítmény érhető el. Ajánlható alkalmazási arány: 50%.

A *teljesfában való fakitermelési rendszert*, amely koronástúl mozgatja az anyagot felkészítő telepre, általában hazánkban a fák nagy koronája miatt nem ésszerű alkalmazni. Mivel a vonszolás a talajban, újulatban nagy károkat okozna, esetleg csak gyérintésben kerülhet sor alkalmazására.

Aprítékban való fakitermelési rendszer nagy előnye, hogy egy választék jön létre: az apríték. Nyár, fenyő, gyertyán, bükk állományokban, 14 Ø cm-en aluli anyag esetében ajánlható, elsősorban előhasználatban. Az aprítékkészítés teljes fákból, vagy a koronarészből történhet a vágásterületen mozgó gépcsoporttal. A rendszer alkalmazása lehetővé teszi a vékony és egyébként hulladékba kerülő faanyag hasznosítását. Elsősorban farost- és forgácslemezyárak körzetében van nagy jelentősége. Ajánlható alkalmazási arány: 10%.

1. ábra. Hosszúfás fakitermelési rendszer felső (vágástéri) felkészítőhelyi munkarendszerrel

A hagyományos munkarendszer ma is alkalmazott formájának mintegy 20 százalékos mértékben való megmaradása, speciális esetekre a továbbiakban is indokolható.

A következőkben a hosszúfás fakitermelési rendszer eddigi hazai eredményeivel foglalkozom. A hosszúfás fakitermelési rendszerben két munkarendszert célszerű különválasztani, és pedig:

- a hosszúfás fakitermelési rendszer felső felkészítőhelyi, ill. felkészítőtelepi munkarendszert,
- a hosszúfás fakitermelési rendszer alsó felkészítőtelepi munkarendszert.

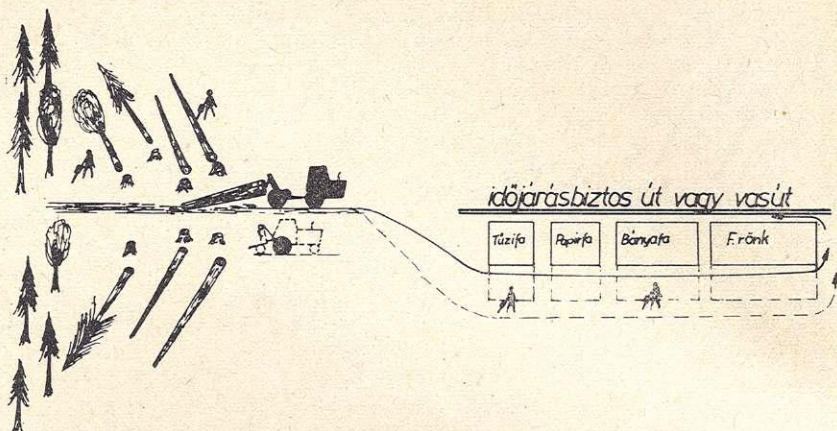
Mivel hazánkban a felső felkészítőhelyi, ill. felkészítőtelepi munkarendszer terjedt el és vált jellemzővé, a következőkben közelebről ezzel a témával foglalkozom.

Az erdőgazdaságoktól begyűjtött adatok alapján meglehetősen tarka kép alakult ki előttem e munkarendszer alkalmazásának különböző variációját illetően, nemkülönben azok elnevezése tekintetében. Úgy gondolom azért, célszerű volna csoportosítani az eddig kialakult rendszereket. A csoportosítás alapja a hosszúfa lehetséges és racionális felkészítő helye, a közelítési távolság, az alkalmazott gépek és berendezések technikai színvonala, továbbá a faanyag és gép egymáshoz való viszonya a felkészítés során, nevezetesen a gépet visszük-e a fákhöz, vagy a fát a géphez (magasabb technikai színvonalat ez utóbbi módszer jelent) lehet. A csoportosításnál ezt a két most említett módszert tartom a legfontosabbnak.

Fentiek alapján célszerűnek látszik megkülönböztetni:

- felkészítőhelyeket és
- felkészítőtelepeket.

Felkészítőhely alatt értem az olyan területet, amely nem kiépített, legfeljebb elegyengetett terület, amelyen a szálfa felkészítése (darabolás, osztályozás, raktározás) a *vágásterületen* használatos gépekkel történik (motorfűrész), lehetővé válik a faanyag koncentrációja révén a kergézés, hasítás gépesítése. A szálfa felkészítése során a gépet visszük a fákhöz.

2. ábra. Hosszúfás fakitermelési rendszer felső (út mellett kialakított) felkészítőhellyel

A végzendő műveletek: választékolás, darabolás, osztályozás, hasítás, kérgezés, közelítés, raktározás.

A közelítési távolság 300—500 m. Éves kapacitás 500—1000 m³.

A felkészítőhely kialakítható a vágástéren, valamint időjárásbiztos út, folyó, vagy erdei vasút mellett.

Felkészítőtelep időjárásbiztos út, folyó vagy erdei vasút mellett kiépített terület stabilizált felülettel, amelyen a szálfa felkészítése jellemzően félstabil vagy mobil, nagyobb kapacitású gépekkel történik. Általában a fát visszük a géphez, ezzel biztosítjuk a munka folyamatosságát, a korábban szabad ritmusú munkának kötött ritmusú munkává való átalakítását.

A közelítési távolság 400—1000 m. Éves kapacitás 2000—5000 m³.

A felkészítőtelep kiépíthető időjárásbiztos út, folyó, vagy erdei vasút mentén.

Jelenleg hazánkban a zömében alkalmazott rendszer tehát hosszúfás fakitermelési rendszer felső (vágástéri) felkészítőhelyi munkarendszerrel. És van néhány (Pusztavám, Hosszúhetény, Mátramindszent) hosszúfás termelési rendszerünk alsó felkészítőtelepi munkarendszerrel.

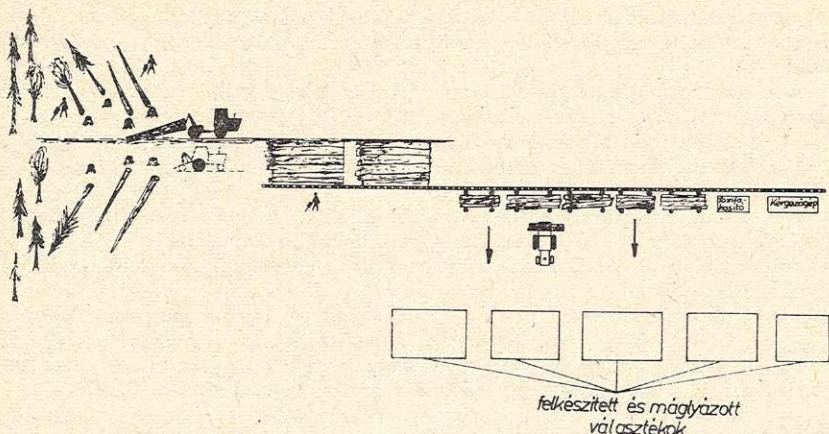
A továbbiakban a felső felkészítőhelyi munkarendszerben alkalmazott technikáról is szeretnék szólni, műveletenként.

Döntés, darabolás

Kizárólagosan benzinmotoros láncfűrészsel történik (*Stihl 045 AV, Stihl 051 AV, Stihl 070 AV*). A gép a célnak megfelelő. Az *Oregon* típusú láncok élettartama azonban nagyon alacsony: 80—150 m³, ami 1/4—1/5-e a korábban használt *Stihl* láncok élettartamának. A láncok gyors elhasználódását kétségtelenül elősegíti az, hogy a szálfa, vonszolás közben, sáros, homokos lesz.

Javaslat:

- törekedni kell jobb minőségű láncok beszerzésére,
- biztosítani kell, hogy a szálfa vonszolása „felemelt fejfel” történjék, így minél kisebb része érintkezze a talajjal,

3. ábra. Hosszúfás fakitermelési rendszer felső felkészítőtelepi munkarendszerrel

— ahol elektromos áramforrás biztosítható, elektromos láncfűrészeket használjunk, amelyek vibrációs ártalma kisebb.

Közelítés, kiszállítás

Négy traktortípus használatos: D4K B, MTZ 50, LKT—75, TDT—55. A traktorok 1,7 millió m³-t mozgattak meg 1975-ben, a felét hosszúfában. Egy hasznos órára jutó teljesítmény: 2,6 m³ volt, az egy hasznos órára jutó teljesítmény a legnagyobb az erdészeti lánctalpas traktornál (TDT—55) volt: 4 m³. A kapacitás kihasználás 64,7%, az átlagos közelítési távolság 600 m volt.

Az LKT—75-ös erdészeti csuklós traktor esetében az egy hasznos órára jutó teljesítmény 3,8 m³, a kapacitás kihasználás 79,3%, a közelítési távolság 520 m volt.

D4K B összkerék hajtású traktornál az egy hasznos órára jutó teljesítmény 2,7 m³, a kapacitás kihasználás 86% volt.

MTZ—50 nehéz univerzális traktornál az egy hasznos órára jutó teljesítmény 2,2 m³, a kapacitás kihasználás 89,8% volt.

A hosszúfa közelítését 36%-ban az LKT—75 traktorok, 28%-ban D4K B, 17 százalékban MTZ, 4%-ban TDT—55, míg 15%-ban más típusú traktorok végezték. Érdekes megemlíteni, hogy a legdinamikusabban az LKT—75 traktorok által mozgatott faanyag mennyisége nőtt, az 1974. évi 189 199 m³-ről 1975-ben 474 126 m³-re.

A felsorolt traktortípusok szerkezetileg megfelelőeknek bizonyultak a feladat megoldására, a teljesítmények azonban alacsonyak voltak, mivel a munkaszervezés, valamint az üzembiztonság nem volt kielégítő színvonalú.

Javaslat:

— a traktorok vonóerejének kihasználását 30—50%-kal növelni kell. El kell érni, hogy

LKT—75 traktornál	4,7 —5,3 m ³
D4K B traktornál	3,07—3,2 m ³
TDT—55 traktornál	4,1 —4,4 m ³
MTZ—50 traktornál	2,2 —2,4 m ³

legyen minden esetben egy-egy rakomány fatömege síkvidéken. A lejtviszonyok változása esetén természetesen ezt az alapértéket növelni, vagy csökkenteni kell.

— A traktorok üzembiztonságát, a karbantartás és javítás színvonalának és szerveztségének emelésével, növelni kell.

— Biztosítani kell a térbeli rend betartásával, a munkaszervezés javításával az állásidők csökkentését, a munkaidő jobb kihasználását és a munka folyamatosságát.

— A normál mezőgazdasági traktorokat fel kell szerelni a fahasználati munkákhoz elengedhetetlenül szükséges tartozékokkal (utánfutóra szerelt csőrölvel, támasztókkal, védőráccsal, rönkredezővel, görgőkkel, abroncsvédő és kaspaszkodó láncsal).

— A traktorok alkatrész ellátását hazai gépgyárak útján kell megoldani.

— Mivel a termelési rendszerben az anyagmozgatás a legfontosabb művelet, ki kell alakítani *körzetenként a tartalékgépek rendszerét*, hogy a munka folyamatosága, a traktorok meghibásodása esetén is, biztosítható legyen.

Belső anyagmozgatás a felkészítőhelyen

Három géptípus használatos:

MTZ—50 + KC 2000 daru + egytengelyes pótkocsi;

UE—28 + UNHZ daru + egytengelyes pótkocsi;

FRAK B₂.

A cél elérését: a darabolás során keletkezett 4 m-nél nem hosszabb választékok összegyűjtése, máglyához közelítése, valamint rakásolása, mindegyik gép megfelelően biztosítja. Leginkább bevált az első gépcsoport mind teljesítmény, mind mozgékonyság, mind a daru emelőképessége tekintetében. Nagy előnye az egyszerű munka és a fizikai munka teljes kiküszöbölése.

Felkészítőtelepen igen jó eredménnyel alkalmazható az *IFRON 204—D*, *VOLVO, 2000* kp emelőképességű homlokmarkoló, valamint a 6 m-es elemekből építhető osztályozó transzportőr. Láncebesség 0,4 m/s, hossz: 42 m, a választék ledobása kézzel történik.

Javaslat:

A jelenleg általánosan lóval történő belső anyagmozgatást és a kézi máglyázást mindenütt meg kell szüntetni. A feladatot *MTZ 50 + KC 2000 + egytengelyes pótkocsiból álló gépcsoporttal* kell megoldani. Ez biztosítja csak a balesztmentes és magas máglyázást, a rakodói rendet és a megfelelő teljesítményt.

Kérgezés

Valamennyi kérgezési feladat ellátására maradéktalanul a *Cambió* forgógyűrűs kérgezógépek váltak be. Sikeresen alkalmazhatók a magyar kérgezógépek: *KR—02* és *KG—02* is. Teljesítményük azonban rendkívül alacsony: 1300—1500 m³/év. Oka az időszakos üzemeltetés, tehát nem a gép.

Javaslat:

— A kérgezés gépesítését hazai gyártásból kell megoldani, az eddigi eredmények erre megfelelő garanciát nyújtanak. Az eddigi tapasztalatok felhasználásával hazai *kérgezógép család*ot kell kialakítani, ide értve a darus kiszolgálást biztosító *commander* típust is. A gépfejlesztést egy kézbe kell adni és meg kell szervezni a gépek folyamatos gyártását és megfelelő minőségét.

— A munkaszervezés javításánál és a fakitermeléssel való szinkronba hozásával el kell érni gépenként és évenként az 5000—6000 m^3 -es teljesítményt.

Hasítás

Korszerű géptípusok kialakultak: *KC—7*, *TH—01*. Az eredmények jók. Hiba azonban, hogy a gépek folyamatos munkája nincs biztosítva az üzemekben, így az éves teljesítmény kicsi.

Javaslat:

— A munkaszervezés színvonalát növelni kell és el kell érni a hasítógépek folyamatos üzemeltetését.

— A *TH—02* hasítógép kifejlesztése befejeződött. Kérni kell a gyártó céget, hogy a gépeken a módosításokat sürgősen végezze el (hidraulikus rakodókar, fordulatszámnövelő áttétel, nagyobb teljesítményű szivattyú felszerelése), ezzel a ciklusidő felére csökken, a műszakteljesítmény 30—35 m^3 -re növelhető.

Élőmunka ráfordítás alakulása

A hosszúfás termelési rendszer felső felkészítőhelyi munkarendszerében az élőmunka ráfordítás jelentősen csökkent a hagyományos termelési rendszerhez képest. Néhány vizsgált erdőgazdaságban a következőképpen alakult: (ó/m^3).

	hagyományos	hosszúfás
Somogyi EFAG	6,10	4,95
Kisalföldi EFAG (Győri Erd.)	4,84	3,84
Balatonfelvidéki EFAG	4,59	4,19
Zalai EFAG (Baki Erd.)	5,60	4,68

Az adatokból megállapítható, hogy a hosszúfás termelési rendszer felső felkészítőhelyi munkarendszerének alkalmazásával általában 60—75 perccel csökkent az élőmunka ráfordítás.

Költségalakulás

Vizsgálva a munkabér és energia ráfordítás alakulását, meglehetősen nagy ingadozás állapítható meg. Általában a költségmegtakarítás 2,57—58,00 Ft között volt. Találtam olyan erdőzeteket is, amelyeknél a *DHP* szerelvényvel történő anyagmozgatás mellett 5,0—79,00 Ft-os energiaköltség növekedés következett be.

Az adatokból megállapítható, hogy az új munkarendszer igen jelentős élőmunka ráfordítás csökkenést eredményezett. Ugyancsak csökkent a munkabér, míg az energiaköltségek csökkenése nem egyértelmű, általában ugyan csökkenés tapasztalható, de helyenként költségnövekedés következett be, elsősorban ott, ahol *DHP* szerelvényvel végezték az anyagmozgatást.

Összefoglalva: A hosszúfás fakitermelési rendszer alkalmazásában hazánkban különösen az utóbbi 2—3 évben igen jelentős sikerek születtek. Bekövetkezett a régóta kívánt szemlélet-változás és a hagyományos munkarendszer helyébe egyre inkább az új termelési rendszerek lépnek. Az első eredmények igen biztatóak,

- átlagosan 60 perccel csökkent az élőmunka ráfordítás,
- csökkent a munkabér jellegű termelési költség és általában az energiaköltség is,

- nőtt az iparifa kihozatal 5—6%-kal,
- csökkent a munka nehézségi foka,
- ez az első eredményes kísérlet több művelet összefogására,
- nőtt a folyamatban dolgozó gépek teljesítménye,
- nőtt a munkafegyelem, az eddigi szabad ritmusú munka kötött ritmusú munkává vált,
- a kitermelt fa nem fekszik hónapokig a vágásterületen, hanem azonnal megtörténik a fa közelítése, így a fában nem következik be minőségi romlás,
- a munkások, vezetők jó gyakorlatot szereztek a hosszú faanyaggal való bánás tekintetében.

Az elért eredmények dacára csak az első lépés megtételéről beszélhetünk, a termelési rendszerek tudatos alkalmazása tekintetében. Ilyen vonatkozásban feltétlen pozitívnak kell értékelnünk az elért eredményeket.

A továbbiakban azonban nem lehet megállni, mert az elért eredmények nem elégségesek. Egyre inkább a fakitermelési rendszerek magasabb szintű formáinak alkalmazására kell a jövőben törekedni, így a hosszúfás fakitermelési rendszerben az alsó felkészítőtelepi munkarendszer bevezetésére. A jelenleg alkalmazott hosszúfás fakitermelési rendszer még nem oldotta meg ui. a következő kérdéseket:

- az élómunka ráfordítás erőteljesebb csökkentését 2,8—3,2 óra/m³ értékre,
- a munka külterjességének csökkentése a fedett munkahely, az iparszerű munka feltételeinek biztosításával,
- a sok kisgép felváltását több célú, nagyobb teljesítményű gépekkel,
- a gépek kielégítő üzembiztonságát,
- a zaj és vibrációs ártalmak csökkentését,
- a sok szétszórt munkahely összevonását,
- az emberről való magas szintű szociális és kulturális gondoskodást,
- magas szintű munkavédelmet,
- női munkaerő alkalmazását.

Javaslatok a legsürgősebb teendőkre, a fakitermelési rendszerek alkalmazásával kapcsolatban:

- fakitermelési csomópontokat, blokkokat kell létrehozni, a sok apró gazdaságosan nem gépesíthető vágásterület összevonása révén (1—3 ezer m³-es). Ez erdőrendezősségi feladat.
- az erdők feltárását növelni kell a mai 5—6 fm/ha értékről egyelőre legalább a duplájára,
- rendszergazdákat kell kijelölni a termelési rendszerek alkalmazására, terjesztésére és állandó fejlesztésére,
- ki kell fejleszteni az Erdészeti Gépkísérleti Intézetet az új gépek minősítésére és bevezetésére,
- az ipari háttérrel meg kell teremteni, egyes itthon gyártható gépek gyártására pl. hasítógép, kérgezógép, rakodódaru, mezőgazd. traktorok és ebben maximálisan együtt kell dolgozni a mezőgazdasággal,
- korszerűbb gépeket kell alkalmazni elsősorban a közelítésben, szállításban, hozzá kell kezdeni a több célú erdészeti gépek alkalmazásához és ki kell alakítani a hazai adottságoknak megfelelő alsó felkészítőtelep gépsorát és technológiáját
- magas szintű munkaszervezést, pontos tervezést kell megvalósítani, ennek érdekében az erdőgazdaságok központjában fejlesztő csoportot (3 fő) kell

létrehozni: erdőmérnök, gépészmérnök, közgazdász szakemberekből,

- korszerű hírközlő rendszert kell kiépíteni, hogy a munkahelyek érintkezni tudjanak a javító bázissal,
- a termelési rendszerben dolgozó szakemberek felkészültségét minden szinten emelni kell, a szakmunkásokét csak úgy, mint a technikusokét és mérnökökét. A káderellátás érdekében meg kell kezdeni az erdész-, gépész-üzemtechnikusok képzését.

Végül még annyit: az erdőgazdaságok fejlődése, a szocialista társadalom építésében való feladataink betöltése csak akkor biztosítható, ha ez a javasolt termelési rendszer- és technikaváltás értelmesen és szervezeten mielőbb végbemeleg. Az erdészeti dolgozókat is csak a korszerű technika alkalmazása tarthatja meg az erdőn, vagy hozhatja vissza az elmenteket.

Dr. P. Káldi J.: РЕЗУЛЬТАТЫ, ДОСТИГНУТЫЕ В ВЕНГРИИ ПРИ ЗАГОТОВКЕ ДРЕВЕСИНЫ В ХЛЫСТАХ И ДАЛЬНЕЙШИЕ ЗАДАЧИ

В лесном хозяйстве Венгрии за последние 2—3 года широко распространилась заготовка древесины в хлыстах. Первые результаты являются весьма обнадеживающими: в среднем на 60 минут сократился расход живого труда, выход деловой древесины повысился на 5—6%, снизилась степень затруднительности труда, повысилась производительность машин, ускорился поток материала. Разработка древесины большей частью проводилась на верхнем складе, следует возможно скорее перейти на работы на нижнем складе. Разработка подходящих систем заготовки древесины нуждается в широком развитии в области машиностроения, квалификации машин, организации труда, связи и подготовки специалистов.

Dr. J. Káldy: RESULTS AND TASKS OF THE APPLICATION OF LONG-LOG LOGGING METHOD IN HUNGARY

During the last three years, the long-log conversion method has been widely accepted in the Hungarian Forestry. The primary results are of promising: as an average, in the term of living working effort, the productivity has been increased by as much as 60 minutes per cubic meter; the rate of the industrial timber increased by 5—6%; the hard manual work declined; the machinery became more effective; the flood of the materials fastened. The conversion usually is carried out on upper deposits; in the future it should be done on central conversion sites. The new logging systems require large scale development in making machinery, the qualification of machines, system organization, telecommunication and in education.

Dr. Káldy József:

MUNKAVÉDELEM AZ ERDŐGAZDASÁGBAN

Egyetemi jegyzet. Erdészeti és Faipari Egyetem, Erdőmérnöki Kar. Sopron. 1976.

Az erdőgazdasági munkákat még ma is a nehéz fizikai igénybevétel és a fokozott balesetveszélyesség jellemzi. Ezért a munkavédelem valamennyi szinten nagyon fontos feladat. Dr. Káldy József munkája e téren sok hiányosságot pótol. Áttekinti az erdőgazdasági munkavédelem valamennyi területét, s részletezi az ezekkel kapcsolatos legfontosabb teendőket.

Az egyetemi hallgatók igényeinek megfelelően összeállított jegyzet 232 oldal terjedelmű, s 75 ábrát tartalmaz. Öt nagy fejezete közül az első a munkavédelem jelenlegi helyzetét vizsgálja az erdő- és fafeldolgozó gazdaságokban. A második fejezet foglalkozik a lélektan és munkaszervezés hatásával a munkavédelemre. A harmadik fejezet részletezi a munkavédelem egészségügyi kérdéseit, a negyedik a munkavédelmi technikát az erdőgazdasági munkákban, vadászatban, növényvédelemben, faipari üzemekben. Utóbbi fejezetben belül részletesen elemzi a műhelyi munkák biztonságtechnikáját is. Végül az ötödik fejezet tartalmazza a munkavédelem igazgatási és jogi kérdéseit, amelyek között részletes ismertetést találunk a munkavédelem megszervezésével és ellenőrzésével kapcsolatban is.

A jól sikerült — s más területek munkavédelmi ismereteit is eredményesen integráló — munka hasznos szolgálatot tehet az oktatáson túl a gyakorlati életben is. Ezért a jegyzettel való ismerkedést azok részére is javasolni lehet, akik a munkavédelemmel a gyakorlatban is foglalkoznak.

Dr. Szepesi László

AKÁCFANEMESÍTÉS PUSZTAVACSON

Molnár Sándor

A hidrotermikus fanemesítés már hosszú évek óta foglalkoztatja a szakembereket, kutatókat. Hazánkban az ilyen kutatások több mint húsz évvel ezelőtt BARLAI ERVIN vezetésével kezdődtek. A hőkezelés célja különböző lehet: általában a fa megmunkálhatóságának javítását szolgálja, de az alakváltoztatást, gombaállóságot, a zsugorodás csökkentését, a fa színváltoztatását, szóval egyéb irányú tulajdonságait is kedvezően befolyásolja.

A Faipari Kutató Intézet sokirányú nemesítési kutatásai közül talán a legjelentősebbek az 1964-ben laboratóriumi körülmények között végzett akácfa hőkezelési kísérletek. Megállapítást nyert, hogy a hidrotermikus kezelés következtében a fa teljes keresztmetszetében szineződik és a világostól a sötétbarnáig a legkülönbözőbb színárnyalatok hozhatók létre. A különböző szilárdsági, zsugorodási, térfogatsúly és keménységi vizsgálatok eredményei megfelelő törvényszerűségeket nem tártak fel, de több kedvező változás volt tapasztalható. Felvetődik a kérdés; a pozitív laboratóriumi eredmények ellenére miért várnak magukra hosszú évekig az üzemi kísérletek, az ipari hasznosítás?

A válasz elsősorban az akácfa alkalmazhatóságának kérdésében megrögzött helytelen szemléletben található, mely szerint csak bányászati fa, bogrnárfa, tűzifa és egyéb alacsonyabb rendeltetésű választékok készíthetők belőle. Pozitív törekvései voltak e területen a Faanyagvédelmi és Fatelítő Vállalatnak, helyes kezdeményezése azonban alapanyag-ellátási és egyéb hiányosságok okából nem szélesedett ki.

Az Erdőgazdasági és Faipari Egyesülésnek 1974. évi javaslatára három fa-gazdasági vállalat — közöttük a Nagykunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság is — elhatározta tudományos akácgőzölő berendezés létesítését. E berendezések közül elsőként a Nagykunsági EFAG pusztavacsi üzemében helyezték üzembe a hőkezelő egységet az elmúlt év novemberében.

A beruházási döntés összhangban állt a pusztavacsi üzem koncepciójával: a térségben rendelkezésre álló évi 23—25 000 m³ akác fűrészipari alapanyagból magas készültségi fokú vezértermékként bútoralkatrészeket és azt kiegészítő csaphornyos parkettát gyártani. Az akácfa nemesítésével ezen termékek esztétikai tulajdonságai javulnak és használati értékük nő. Tehát a pusztavacsi fafeldolgozó vertikumom belül korábban megvalósult fűrészüzem, mesterséges szárító, bútoralkatrészt és csaphornyos parketta üzemrészek a nemesítő berendezéssel kiegészülve az akácfa magas készültségi fokú, komplex ipari hasznosítását teszik lehetővé.

A hőkezelő berendezés nyitható fedéllel ellátott, zárt, fekvő hengeres acéltartály 8,8 m hasznos hosszúsággal és 2,2 m belső átmérővel. A fedél a tartályhoz hasított karimával csatlakozik és a nemesítendő fa betárolása után 46 db egyenlő osztású szemes csavarral lesz lezárva, hogy a max. 4 atm. nyomású gőznek megfelelően ellenálljon. A berendezésbe egyidejűleg 3 db spe-

ciális kiképzésű kisvasúti gőzölő-kocsi tolható be 2,2 m hosszú, elmozdítható vágány-szakaszon keresztül. A gőzölendő választék méreteitől, a rakatképzés módjától függően a tartályban 8—10 m³ fa nemesítése történhet egyidejűleg.

A gőzölő berendezést és az üzemi fűtést 2 db stabil üzemre átalakított, fahulladék tüzelésű lokomobil látja el gőzzel. E sokak által vitatott, saját tervezésű kazántelep valóban nem a legkorszerűbb megoldás, de a teljes beruházás fajlagos költsége 0,5 millió Ft/tonna gőz. Ezzel szemben a korszerű automata vezérlésű kazánoknál ezen érték: 2—3 millió Ft/tonna. A korszerű megoldások létszámigénye és egyéb üzemeltetési, üzemfenntartási költségei sem kedvezőbbek a pusztavacsi megoldásnál.

A hőkezelő berendezésbe a technológiának megfelelő nyomásértékekre be szabályozott telített gőz a berendezés alján teljes hosszban perforált csövön kerül beadagolásra. Az egyenletes felfűtést a tartály aljában elhelyezett fűtő-csőnyaláb is elősegíti. A keletkező kondenzátumot a hengerből zárt rendszer vezeti egy szikkasztó aknába. A berendezés nyomás alatti kinyitását biztonsági okokból speciális zárszerkezet akadályozza meg.

A berendezés gyártási terveit az ERDŐTERV, a telepítés terveit pedig műszaki osztályunk készítette. A gyártást és a szerelést a szegedi Kazánjavító Ipari Szövetkezet végezte. A beruházás teljes költsége 900 ezer Ft volt.

Úgy hiszem, hogy a beruházási munkák ismertetésénél a szakmai közvéleményt jobban érdekli a hőkezelés terén szerzett üzemi tapasztalataink. Az üzemi kísérletek is alátámasztották, hogy az akácfa hidrotermikus kezelése igényes, nagy körültekintést igénylő feladat. Helytelen menetrend esetén a nemesítendő fa (fűrészáru, parkettfriz, bútortléc) jelentős része károsodhat, kedvezőtlen esetben teljesen tönkremehet. A tervezett színárnyalat elérése is igen nagy tapasztalatot igényel. A próbaüzemi veszteség csökkentése érdekében célszerűkdezetben a világosabb színárnyalatokkal kísérletezni 105—110 °C hőmérséklettel a hőkezelési szakaszban.

A nemesítési folyamat felmelegítési, hőkezelési, lehütési szakaszból áll. A MÉMSZ 530—72 „Fűrészáruk gőzölése” szabvány megfelelő támpontot ad a felmelegítési és a lehütési szakaszok időtartamára. A fa védelme érdekében azonban célszerű ezen időtartamok 20—30%-os megnövelése az üzemi kísérleteknél.

A hőkezelési szakasz folyamán játszódhatnak le a különböző kémiai folyamatok az anyagban. A vegyi reakciók gyorsaságát nagyban megnöveli a magasabb hőkezelési hőmérséklet alkalmazása, ez azonban gyakori repedést, görbüléseket okoz. Tapasztalataink alapján nem javasoljuk a 120 °C-nál magasabb hőmérséklet alkalmazását. Az anyag károsodása lineáris összefüggésben van a hőkezelés időtartamával is, de így is lényegesen kedvezőbb az alacsonyabb hőfokok (100—110 °C) melletti hosszabb idejű nemesítés, mint az intenzív, magasabb nyomású (hőfokú) gőzölés rövidebb időtartam mellett. A hőkezelési folyamat, a különböző színárnyalatok kialakítását elsősorban az időfaktor módosításával lehet szabályozni. Optimális, a gyakorlat során kifinomított menetrendek ma még a pusztavacsi üzembn sincsenek. Nem tartom célszerűnek adataink részletes közlését, azért sem, mert az egyes berendezések műszaki adottságaiban, a fa kezdő nedvességében, annak egyenletességében, a különböző termőhelyeken termesztett akácfa eltérő fizikai-mechanikai tulajdonságaiban, a gyökér-tuskó sarjról és magról származó fák változó szöveti szerkezetében rejlő különbségek is befolyásolhatják a hidrotermikus megmunkálás paramétereit.

Példaként említeném meg, hogy a repedések gyakorisága, nagysága a vas-

tag és egyenlőtlen évgyűrűjú akácán lényegesen emelkedett, a ferde szálirányú anyag görbülése magasabb hőfokon törvényszerű, az egy rakományon belüli egyenlőtlen kezdődésvesség különböző színárnyalatokat eredményezhet. Az akácspalló gőzölése különösen nagy óvatosságot igényel, mert a károsodás mértéke itt a legjelentősebb. A 120 °C alatti gőzöléskor jellemző károsodásként elsősorban görbülés, kajszulás jelentkezik, magasabb hőmérsékleten pedig a nagyobb arányú repedéssel is fokozottan számolnunk kell.

A gőzölő berendezés üzemeltetési költségeit jelentősen befolyásolja a hőkezelés gőzigénye. Az elméleti számítások jelentős tévedéseket is tartalmazhatnak az egyes tényezők meghatározásával, felvételével kapcsolatos bizonytalansági tényezők miatt. Méréseink alapján 28 m³ térfogatú, 8—10 m³ anyaggal feltöltött berendezésünk gőzигénye téli időszakban a felfűtési szakaszban 300—350 kg/óra a hőkezelési szakaszban pedig, amikor a teljes keresztmetszetben áthevített anyag állandó hőmérsékleten tartása a cél, 30—40 kg/óra. Ahol max. 3 atm. nyomású telített gőz áll rendelkezésre, már viszonylag kis mennyiséggel is megoldható a hatékony akácgőzölés.

A gőzöléssel nemesített akác a tölgyre, dióra, mahagónira emlékeztető színárnyalatai ma már ismertek. A kedvező esztétikai tulajdonságokat fokozza, hogy a mélyebb, sötétebb színtónusoknál az erzet határozottabb kiemelkedését figyelhetjük meg. A megmunkálás és a színtartóság szempontjából fontos, hogy az elszíneződés az anyag teljes keresztmetszetében történik. Hátrányos azonban, hogy a szín-egyöntetűség csak válogatással érhető el.

Vizsgálataink a hőkezelt akácfa megmunkálhatóságára vonatkozóan most kezdődtek. Nemesítéssel a fa szilárdsági értékei csökkennek, ezáltal javul a megmunkálhatósága. Kedvezően változnak a zsugorodási tulajdonságok. Gyakorlati tapasztalataink alapján azonban a szakmai közvéleményben elterjedt fogalom — az „akác megszéledülése” — túlzott következtésekre ad okot. Az akác forgácsolása, ha kisebb eltéréseket mutat is a tölgyvel szemben, gyakorlatilag igen közel áll ahhoz, viszonylag jól megmunkálható még természetes állapotban is. A gőzölés „szelídítő”, forgácsolást könnyítő hatásáról jórészt irreálisak az elképzelések. A gőzölt, nemesített akác is keménylombos fafaj marad, ha tulajdonságai kisebb mértékben módosulnak is.

Kényes, nagy figyelmet igénylő, de sikeresen megoldható feladat tehát az akácfa hőkezelése, de elsősorban esztétikai célokat szolgál.

Мольнар Ш.: УБЛАГОРОДНЕНИЕ ДРЕВЕСИНЫ АКАЦИИ БЕЛОЙ В П. ПУСТАВАЧ

Пуставачская лесопильня для переработки древесины акации белой при высокой степени готовности в размере 25 тыс. м³ в год создала установку термообработки, емкостью 8—10 м³. В этой установке древесину подвергают термообработке паром температурой 100—110 °C, в результате чего она приобретает окраску древесины ореха или махагони. Термообработка не влияет на обрабатываемость древесины, но повышает ее эстетическую ценность.

S. Molnár: IMPROVED GIPSY LOCUST LUMBER IN PUSZTAVACS

The Pusztavacs sawmill processes 25,000 cubic meter of gipsy locust timber annually. To help the higher value-grade of the output a thermotreater of 10 cubic meter capacity has been constructed. The gipsy locust sawnwood is treated in it with hot steam of 100—110 centigrade. As a result, the wood becomes similar to the walnut and mahogany. The processibility of the wood is not influenced by the treatment, but the aesthetic value of the material is increased.

Megjegyzések a „Módszerváltozás a fakitermelésben” kerekasztal beszélgetéshez

Mindenekelőtt szeretném leszögezni, hogy a kerekasztal-beszélgetés megrendezésével, a beszélgetés céljával és szükségességével mind az Erdészeti és Faipari Főosztály dolgozói, mind magam, teljes egészében egyetértünk. Szükséges volt, és a továbbiakban is szükséges egyes égető kérdések megtárgyalása őszinte, kötetlen beszélgetések formájában és a beszélgetésekről tájékoztatni kell a széles körű szakközönséget.

A kerekasztal-beszélgetés meghívottai ill. résztvevői között nem voltak ott az irányító szervek (MÉM, FAGOK), valamint az erdőrendezőiségek képviselői. Ennek egyik következménye, hogy számos felvetett kérdésre csak utólag adható válasz, mert a kerekasztal-beszélgetés ezekben csak a problémák felvetéséig juthatott el. A feltétlenül őszinte és jószándékú, de tájékozatlanságból adódó felszólalások helyesbítésére is csak utólag kerülhet sor, mert a kerekasztal beszélgetés egyes témái nem a valóságos helyzetből indultak ki.

Megjegyzem még, hogy több témában a tájékoztatás az egyes felszólalók saját gazdaságukra vonatkozó problémákat általánosították, holott olyan megállapítások, amelyek egy-egy gazdaságra helytállóak, az egész ágazatra, vagy az összes állami erdőgazdaságra már nem vonatkoztathatók.

Ez alkalommal csak a tájékozatlanságból adódó téves információkat és az erdőrendezőiségek szerepét szeretnénk röviden tisztázni.

A „Mennyit vágjunk?” kérdéssel kapcsolatban a kerekasztal beszélgetés résztvevői — ellentmondásosan — az üzemtervekkel és az erdőfelügyelettel kapcsolatos kérdéseket vetették fel és tárgyalták meg az erdőrendezőiségek képviselői nélkül. A megbeszélés során a fakitermelés növelésével mindenki egyetértett, de az üzemtervi keretszámokkal, illetve azok végrehajtásával viszont már kevésbé. Az egyetértéssel fogadott népgazdasági célok azonban az üzemtervi adatok alapján kerültek meghatározásra, ha tehát kétségbevonjuk az üzemtervi adatokat, vagy azok teljesíthetőségét, akkor lényegében az ezekből levezetett népgazdasági célokat is megkérdőjelezzük. Itt mindjárt kiténik az első pontatlan tájékoztatás. A kerekasztal beszélgetés szerint „erdőgazdaságaink hosszú évek óta 20—25⁰/₀-os lemaradásban vannak”. A tényleges helyzet azonban az, hogy az összes fakitermelési előirányzatot az erdőgazdaságok 1971-ben 101⁰/₀-ra, 1975-ben 93⁰/₀-ra, a IV. ötéves tervben 97⁰/₀-ra teljesítették. A véghasználatban azonban az utóbbi 5 évben valóban 17—19⁰/₀ volt a lemaradás. Az erdőgazdaságonkénti teljesítés szóródása meglehetősen nagy: az összes fatömegben 80—125⁰/₀, a véghasználatban 69—110⁰/₀. (Egyébként az üzemtervi előíráshoz viszonyított teljesítés elemzését „Az Erdő” minden évben közli, a főosztály részletes elemzését minden gazdaságnak megküldi.)

Az 1977. évi favágatási előtervekben az erdőgazdaságok az összes fakitermelést 97⁰/₀-ra, a véghasználatokat 91⁰/₀-ra tervezik. Az üzemtervi mérlegbe-számolókat éppen ezért emelik ki — esetenként sarkítva — az üzemtervi előírástól való lemaradást, hogy ezzel rámutassanak a lehetőségek ki nem használására.

Az erdőrendezési mérlegek nem a nagyközönség számára készülnek, hanem a főhatóság informálására. Nem lenne tehát politikus a mérlegbeszámolókbán

az erdőállomány-gazdasági problémákat elhallgatni, amikor azok felső szintű intézkedéseket igényelnek.

Nem a megbélyegzés, hanem a népgazdasági célok megvalósítása tehát a célunk. Egy-egy erdőgazdaság értékelésénél a főhatóság kitér az üzemtervszerű gazdálkodás elemzésére, de ez csak egy ügyirat formájában történik és mivel esetenként kedvezőtlen, csak szűk körben válik ismertté. A szakajtóban megjelenő értékelések ezt a kérdést alig érintik, talán éppen azért, mert érezzük, milyen jelentős problémák rejlenek a számok mögött.

Tény az, hogy az új üzemterv belépésével módosulnak a keretszámok, és mivel minden évre esik erdőgazdaságonként néhány körzetre üzemtervmegújítás, lényegében minden évben új előírást kap az erdőgazdaság. Egy-egy üzemtervezési körzet előírása viszont 10 évig állandó, és a változás nem olyan mértékű, hogy károsan hatna egy nagy vállalat gazdálkodására.

A IV. ötéves tervben az erdőgazdaságok üzemtervi előírása mind véghasználatban, mind az összes kitermelhető fatömegre vonatkozólag 13%-kal növekedett és 13,5%-os növekedést irányzott elő a IV. ötéves terv is. Az 1977. évi üzemtervi előírás 25 ezer m³-rel, 0,5%-kal kisebb, mint az 1976. évi előírás.

Tudjuk, hogy a magtermés hiánya, a mesterséges erdőfelújítás megoldatlansága, a munkaerő-helyzet és egyéb problémák miatt a véghasználat ilyen mértékben nehezen fokozható. Ennek oka azonban nem az üzemterv és ezért a teljesíthetőség feltételeit kell megteremteni.

Igaz az, hogy esetenként egy-egy községhatárban az új üzemterv szerint 20—30%-kal csökken, vagy nő a véghasználati fatömeg. A gazdálkodó szakemberek ezt általában értetlenül fogadják, alig akarják megérteni, pedig a várható csökkenést már a lejárt üzemterv III/b. táblázata is kimutatta, tehát számítani kellett rá. A vágáséretté váló faállományok mennyisége nem az üzemtervezőtől függ, hanem objektív körülmény és rendszerint a kedvezőtlen korosztályviszonyokból adódik. Rá kell mutatni arra is, hogy azokon a területeken, ahol kedvezőtlenebbek a termelési feltételek és gyengébb a faállomány, a növekvő véghasználati fatömeggel általában nem számolnak. Ezek a véghasználatok rendszeresen elmaradnak, nem tartják meg az átlagos állományminőségi arányokat, mindig a jobb állomány irányába térnek el és ez később valóban nehéz helyzetet teremt majd.

Újból egy idézet: „...résztvevőinek tapasztalata szerint ... Általában nagyobb fatömeggel számolnak...” Ez — mondják — a tapasztalat, de az okmányok (C lapok, bruttósisítási jegyzőkönyvek) mást igazolnak.

Megvizsgáltattuk erdőrendezőségeinkkel azokat az erdőrészeteket, amelyeknek faállományát az erdőgazdaságok 1975-ben teljes területtel és teljes fatömeggel kitermelték.

Az értékelés során 1629 erdőrészetet vizsgáltunk meg, melynek összes területe 8022 ha, a kitermelt fatömeg pedig 2 019 350 bm³ volt, az 1975-ben kitermelt véghasználati fatömeg 46%-a. Az érintett erdőrészeteknek a kitermelés évére növedékesített előírásai 1 955 786 m³-t tettek ki, így a kitermelt fatömeg 3,25%-kal, 63 ezer m³-rel volt nagyobb, mint az üzemtervi előírás. Természetesen itt is van szóródás, némely erdőrészetben jelentős, továbbá a bruttósisításban is vannak szubjektív elemek. Ezeket figyelembe véve azért megállapíthatjuk, hogy üzemterveink fatömege az elfogadható hibahatáron belül van.

A gyéritéssel kapcsolatos felszólalások is bizonyos pontosításra szorulnak. A véghasználati-előhasználati üzemtervi előírás aránya 27%, tehát inkább a 3 : 1 arányhoz (25%) áll közelebb, mint a 3 : 2 arányhoz (40%).

Nem volt szerencsés a sárvári erdőre hivatkozni, mert megvizsgáltattuk a sárvári erdők előírásait, amelyek DR. MÁRKUS (1975) szerint 1921—30 között

főhasználatban	91 432 m ³ ,	60,5 ⁰ / ₀
előhasználatban	59 638 m ³ ,	39,5 ⁰ / ₀

voltak, így az arány nem 3 : 1, hanem 3 : 2 volt „a gyakran példaképp állított sárvári erdőben, és még így is kellő nevelést kaphatnak...”.

Az 1969-ben készített üzemterv szerint azonos területen:

véghasználati előírás	83 283 m ³	60,3 ⁰ / ₀
előhasználati előírás	54 756 m ³	39,7 ⁰ / ₀

Hosszabb távon hatékonyak nem tekinthető kötelezettségeket 1971 óta az üzemtervek általában már nem írnak elő, a korábbiak felülvizsgálata is javarészt megtörtént már. Csak egy példa: a növedékfokozó gyérítések területi előírása az erdőgazdaságoknál az 1971. évi 32,4 ezer ha-ról 15,7 ezer ha-ra, tehát a felére csökkent. Időközben a gyakorlat kezdeményezésére a hektáronkénti kitermelt fatömeg jelentősen nőtt, (1975-ben 58 m³ volt), de összességében így is az 1971. évi előírásnál 140 ezer m³-rel kevesebb.

Nem ilyen nagy mértékben, de közel 5000 ha-ral csökkent a fiatalkori nevelővágások területi előírása is (1971 — 51 190 ha, 1977 — 45 513 ha).

Az erdőgazdaságok kezelésében mintegy 960 ezer ha erdő van, ebből 80 ezer ha az erdősisítés alá vont terület, a 10 évi véghasználati terület kb. 130 ezer ha, így erdőnevelési tevékenységet mintegy 750 ezer ha-on kell folytatni. Az évi előírás 61 ezer ha, a visszatérési idő tehát átlagosan 12,3 év. Figyelembe véve a fiatal korosztályok magas arányát, a gyorsan növő fafajok 30⁰/₀-os arányát, a nevelővágások előírásai helytállóak.

Az erdőfelügyelők általában hatással vannak az üzemtervi előírások végrehajtására. Kényszeríteni azonban senkit sem tudnak, erre semmilyen eszköz nem áll rendelkezésükre. Az egyösszegben megállapított erdőfenntartási járulék szintén nem „kényszeríti” a gazdálkodót a véghasználati lehetőségek maximális kihasználására, és ezt jól bizonyítják a használati módokban előbb kimutatott eltérések. Ettől függetlenül teljesen egyetértünk azzal, hogy intenzív kapcsolat szükséges az erdőgazdálkodók és az erdőrendezőségek között. Ehhez azonban alapvetően szükséges, hogy csak a szakmailag helyes alapelvekre alapozódjék ez az együttműködés. Az ilyen együttműködést évtizedek óta szorgalmazzuk.

Az intenzív együttműködés talán leglényegesebb az üzemtervezés időszakában. Az előzetes jegyzőkönyvekben, a zárójegyzőkönyvekben lehetősége van a gazdálkodó szerveknek előre, illetve utólag észrevételeiket megtenni, amelyek figyelembevételével dönt a főosztály az üzemtervezési irányelvek meghatározásában, illetve az üzemtervek jóváhagyásakor. Sajnálatos, hogy e jegyzőkönyvek tárgyalása, aláírása sokszor csak formális, az üzemterveket utólagosan bírálják, és rendkívül sok az olyan üzemtervtől eltérő tevékenység kérelem, amelyeket már az üzemtervezéskor figyelembe lehetett volna venni.

Összességében tehát megállapítható, hogy az üzemtervek általában jók.

— A véghasználati besorolások megalapozottak, kielégítik a népgazdaság azon igényét, hogy faszükségletünk mind nagyobb hányadát biztosítsuk hazai forrásokból.

— A fatömeg-előírások véghasználatban jók, gyérítésben követik a végrehajtás gazdaságosságával kapcsolatos igényeket.

— A véghasználati-előhasználati kitermelések aránya közel azonos a kerekasztal-beszélgetésben megfelelőnek tartott, 3 : 1 aránnyal.

Végül meg kell említenem, hogy sokan a *mennyit vágjunk?* kérdés megválaszolását elsősorban az erdőgazdaságokra bízják, a „*mivel és hogyan?*”-ra pedig a főhatóságtól várják a választ. *Nem lenne helyesebb a fordítva?*

Gáspár-Hantos Géza

A gyéritések kérdéséhez az erdőrendezés szemszögéből (AFZ. 1976. 588—590)
Az erdőrendezés feladatát Baden-Württembergben a következőkben határozták meg (1970): „Az eddigi gazdálkodás és a gazdálkodás jelenlegi állapotának felülvizsgálata, a gazdasági eredmények értékelése, az üzemvitel tervszerű szabályozása és alakítása a célkitűzések szerint a gazdasági törvények figyelembevételével”.

A gyéritések helyzetének, ellenőrzésének és tervezésének különleges jelentősége van az erdőrendezésben is. Ezért a témával kapcsolatosan széles körű továbbképzés indult meg, amit szükségessé tesz az is, hogy 1975 óta az erdőrendezés az erdőrészteltek jövő kezelésének módját a rendelkezésre álló erdőnevelési modellek alapján határozza meg.

A gyéritésekkel kapcsolatos intenzív erdőrendezési tevékenység meglepő eredményekre vezetett már az első szakaszban és feltárta az erdőneveléssel kapcsolatos főbb gyakorlati nehézségeket.

A lucfenyő állományok gyérités-tervezése során megállapították, hogy:

- az összesfatermés átlagnövedékét eddig messze a valóságos alá becsülték,
- a fakészletek nagyobbak, mint amelyeket a Wiedemann-féle fatermési táblák kimutatnak,
- a törzszám túlzottan nagy, azért a kívánatos erőteljesebb belevágást nem lehet tervezni,
- a h/d értékek még a „V” fák esetében is túl nagyok (80 fölött).

Az erdőrendezők általános megállapítása az volt, hogy az erdőnevelés állapota jelenleg csak kis mértékben felel meg a célkitűzésekben szereplő állapotnak. Számos egyéb tényező mellett az erdőrendezési tervező munka is felelős a fennálló problémák egy részéért.

Az erdőrendezés az előhasználatokat a korábbi időszakban igen kis részarányal tervezte (24—35%). Ezáltal a faállományok nevelését leblokkolta. A valóságos állapot szerint az idősebb lucosok előhasználati fatömege igen nagy, meghaladja a Wiedemann-féle fatermési táblák előírásait. A sűrű állományok általában nem érik el a tőlük várt célválasztékok méreteit. Éppen ezért a fiatal és az idősebb állományokban egyaránt át kell térni az intenzív gyéritésekre.

Az erdőrendezésnek az új tervezés során az előhasználati részarány növelésénél kell az intenzív erdőnevelés lehetőségeit megteremtenie a gyakorlat számára. Az 1974/75. évi tervekben már 40—50%-os az előhasználatok aránya.

A magas erdőrendezési követelmények a helyi szakemberek magas felkészültségét igénylik a realizálás során. Többek között meg kell jelölni a helyesen kiválasztott „V” fákat (Z-Stämme). Ha a gyakorlat a gyéritési modelleknek meg akar felelni, akkor a 10 éves üzemtervezési időszakon belül pontosan meg kell határozni a gyéritésre kerülő faállomány szerkezetét. Ezt követően a közelítés jelenti a meghatározó tényezőt. A nagyobb fatömeg és a gépesítés ismételt növekvő közelítési károkat eredményez.

Az erdőrendezésnek közvetítő szerepe van a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazásában.

Az ismertettett cikkből kitűnik, hogy az erdőnevelés fejlesztése külföldön is számos újszerű gazdasági és erdőrendezési feladat megoldását igényli. A MÉM Erdőrendezési és Faipari Főosztálya ez évben adta ki az erdőnevelési modell táblázatokat, amelyek az ERTI kutatási eredményei alapján készültek. Ezek alkalmazása az első időszakban nyilván nem lesz problémamentes. A továbbképzés során erre különösen kell ügyelni! A téma alapos ismeretének birtokában lehet csak az erdőnevelési modell táblákat a gyakorlatban célravezetően alkalmazni.

(Ref. dr. Solymos R.)

A NYESÉS HATÁSA AZ ERDEIFENYŐ RÖNKRE ÉS A FÜRÉSZÁRURA

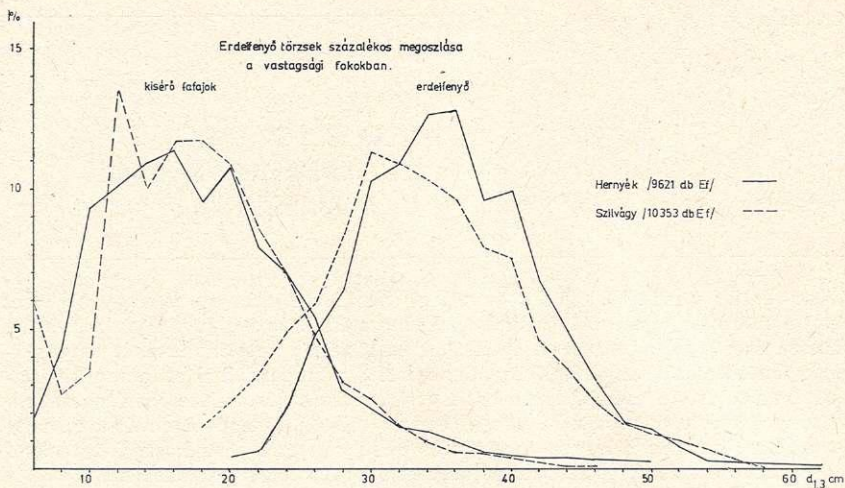
Keszthelyi István

Az elmúlt néhány évtized mennyiségi szemlélete után egyre nagyobb teret kap a méretes, jó minőségű faanyag termesztése iránti igény. A fa átmérője, hossza és évgűrű szerkezete mellett a göcsösség a fenyőfa értékét meghatározó legfontosabb tényező. A fa felhasználása szempontjából az lenne kívánatos, ha a fatest teljesen ágtiszta lenne. Ez azonban a fenyők esetében lehetetlen. Bizonyos mértékű göcsösség, göcsös henger mindig van, de igen fontos, hogy ez a lehető legkisebb legyen és a göcsös belső hengerre a véghasználatig minél vastagabb göcsmentes palást rakódjon, minél hosszabb törzsszakaszon.

Hazánkban az erdeifenyő megfelelő mértékű ágtisztulására még sűrű állásban, vékony ágú klónok esetén sem számíthatunk. A vékony ágak elég korán elhálnak ugyan, de száraz állapotban még hosszú éveket a törzsön maradnak és kieső ággyöcsöket alkotnak. A második szint kialakulása, vagy kialakítása — egyébként igen jelentős biológiai hatása mellett — az ágtisztulásra nincs lényeges hatással, így sem nyerhetünk a kívánatos mértékben göcsmentes, ágtiszta fát. Az erdő felújítását világszerte egyre kisebb számú csemetével végzik és ez a törekvés nálunk is egyre erősödik. A kisebb csemetes szám kevesebb vastagabb ágak képződését és még rosszabb természetes ágtisztulást jelent. *Az ágtiszta, göcsmentes törzsszakasz előállítására egyetlen lehetőség marad: a nyesés.*

A göcsösségnek az erdeifenyő fűrészárura gyakorolt hatását a lenti fűrészüzemben vizsgáltam. Ez az üzem a göcseji fenyőrégióban termelt erdeifenyő rönköt dolgozza fel. A fűrészüzemben feldolgozott rönkök vastagsági eloszlására nem lehetett adatot gyűjteni, ezért az erdeifenyő vastagsági megoszlását a régió két erdőtömbjében vizsgáltam és közel húszezer erdeifenyő törzs adatából számítottam az átlagtörzset. A törzszám százalékos megoszlását a vastagsági fokokban az 1. ábra szemlélteti. Külön tüntettem fel a szilvágyi erdőtömbből négy és a hernyéki erdőtömbből négy erdőrészletnek erdeifenyő- és külön a második szint törzszám megoszlását, az egyes vastagsági fokokban. Az erdeifenyő törzsek átlagos száma és kora: Hernyék 348 db/ha, 97 év, Szilvágy 336 db/ha, 113 év.

A törzsek zöme mind a két esetben a 30—42 cm vastagsági csoportba esik. Az átmérők kéregben mértek, s ezek átlagosan 4 cm-rel csökkennek a kérgezéssel az alsó 5—8 m-es törzsszakaszon. A kéreg nélküli átmérő tehát 26—38 cm közé esik, ezért a továbbiakban ezt a vastagsági csoportot kellett a fűrészáruterelés szempontjából vizsgálni. Annak ellenére, hogy mindkét erdőtömbben és általában a göcseji fenyőrégió erdeifenyveseiben jelentős törzsszámú és fatömegű második szint van, a rönkök jó minősítésének legfőbb akadálya a göcsösség volt. A korábbi évek üzemi adatai is ezt bizonyítják. A két zalai erdőgazdaság által 1969-ben értékesített erdeifenyő rönkök minőség szerinti megoszlása a következők szerint alakult:

1. ábra

I. o.	II. o.	III. o.	Összesen
700 m ³	3035 m ³	11 387 m ³	15 572 m ³
4,5%	19,5%	76,0%	100%

A lenti fűrészüzemben 1970. júl. 1.—1971. dec. 31. közötti másfél évben termelt erdeifenyő deszka minőségi megoszlása a következő:

Oszt. f.	I. o.	II. o.	III. o.	IV. o.	Összesen
63 m ³	1410 m ³	2679 m ³	8194 m ³	136 m ³	12 482 m ³
0,5%	11,3%	21,4%	65,7%	1,1%	100%

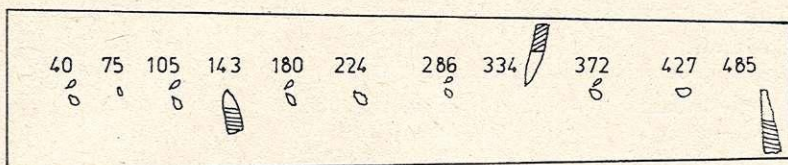
Az összes fűrészáru minőségi megoszlását a gerenda termelése természetesen javítja, mert a belső göcsös henger a vastag gerenda minőségét kevésbé rontja.

Az ággöcsök méretének és a beforradás időtartamának összefüggése:

1971-ben a lenti fűrészüzemben a göcsösség mértékének vizsgálatához 24 mm-es deszkává fűrészelték fel 3 db I. o., 2 db II. o. és 3 db III. osztályú fűrészrönköt. Valamennyi erdeifenyő, törönk volt. A vizsgált rönkök közül kettőt rajzban is bemutatuk (2. ábra). A rönkbe írt számok az ágörvek vágáslaptól mért távolságát mutatják cm-ben. Két szomszédos szám közötti különbség az évi magassági növekedés nagyságát adja. A vonalkázott rész kieső ággöcsöt jelöl. A göcs hossza, valamint az ép és a kieső göcs melletti szám a beforradás időtartamát jelenti.

rönk hossza 5 m , minősége II.o.

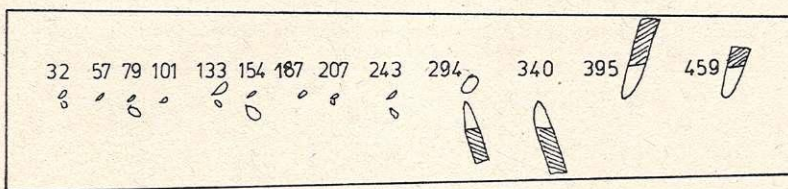
tő Ø 32cm csúcs Ø 27cm

göcs átmérő"	23 mm	36 mm	24 mm
hossz	82 " 22 év	130 " 90 év	127 " 85 év
ép	40 " 9 "	70 " 29 "	56 " 19 "
kieső	42 " 13 "	60 " 61 "	71 " 66 "

rönk hossza 5 m minősége III.o.

tő Ø 35cm csúcs Ø 30cm

göcs átmérő"	27 mm	36 mm	42 mm	34 mm
hossz	130 67 év	145 71 év	143 70 év	92 37 év
ép	46 13	50 11	55 15	62 16
kieső	84 54	95 60	88 55	30 21

2. ábra

A 30 mm alatti göcsök 75%-a 3 m alatt, 25%-a 3 m felett, a 30 mm-nél nagyobb göcsök 15%-a 3 m alatt, 85%-a 3 m felett helyezkedik el.

Az ággöcsök beforradásának időtartama:

21—30 mm	31 mm-nél nagyobb,
22—85 év	32—90 év között,
42 év	60 év átlagosan.

A kanizsai homokvidéken az erdeifenyő növekedése gyorsabb, tehát a vágásérettségi kora is alacsonyabb mint a göcseji fenyőrégióban. A göcsösség miatt I. o. fűrészrönk nincs, kevés kivétellel minden rönk III. osztályú. A gyorsabb növekedés és az alacsonyabb vágásérettségi kor miatt az ággöcsök beforradásának időtartama is más. A nagykanizsai fűrészüzemben 6 db III. o. fű-

részrönköt fűrészelték fel 24 mm-es deszkává. Itt is minden felfűrészelt rönk erdeifenyő törönk volt.

A 30 mm átmérő alatti göcsök 67⁰/₀-a 3 m alatt, 33⁰/₀-a 3 m felett,
a 30 mm-nél nagyobb göcsök 18⁰/₀-a 3 m alatt, 82⁰/₀-a 3 m felett

helyezkedett el.

Az ággöcsök beforradásának időtartama:

21—30 mm	31 mm-nél nagyobb,
14—57 év	30—64 év között,
39 év	48 év átlagosan.

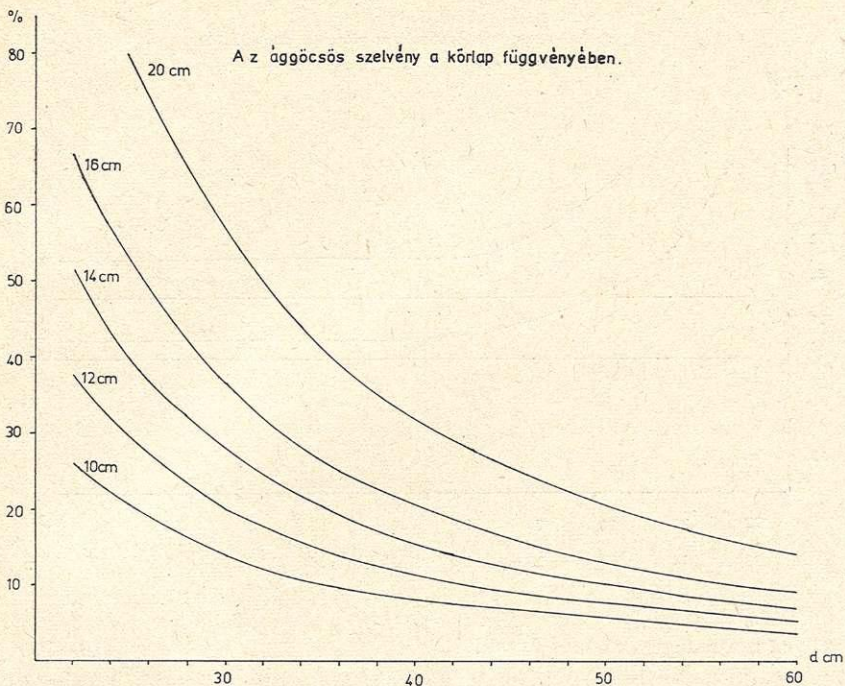
A felfűrészelt törönkök bizonyítják, hogy a 30 mm-nél vastagabb ágak a göcsei fenyőrégióban és a kanizsai homokvidéken egyaránt a 3 m feletti törzszakaszon a fa élete végéig a törzsön maradnak és nem forradnak be, kieső ággöcsökként jelentkeznek, vagy beforradás esetén is olyan vékony fapalást rakódik rájuk, hogy gyakorlati jelentősége nincs, göcsmentes fűrészárut nem ad.

Az előbbiekből világosan következik, hogy az erdeifenyveseket a jó törzsmi-nőség, a göcsmentes rönk érdekében nyesni kell. Az elkerülhetetlen belső gö-

I. táblázat

Az ággöcsös tartomány az átmérő (körlap) függvényében

Átmérő, cm	10 cm	12 cm	14 cm	16 cm	20 cm
	vastagságtól nyesett törzsek ággöcsös tartományának százaléka				
22	26,0	38,0	52,0	67,0	100,0
24	22,0	32,0	43,0	57,0	89,0
26	19,0	27,0	37,0	48,0	75,0
28	16,3	23,0	32,0	42,0	65,0
30	14,2	20,0	28,0	36,0	57,0
32	12,5	18,0	24,0	32,0	50,0
34	10,9	16,0	22,0	28,0	44,0
36	9,7	14,0	19,0	25,0	39,0
38	8,8	13,0	17,0	23,0	35,0
40	8,0	11,0	15,5	20,0	32,0
42	7,3	10,0	14,0	18,5	29,0
44	6,6	9,5	13,0	17,0	26,0
46	6,0	8,7	12,0	15,4	24,0
48	5,5	8,0	11,0	14,0	22,0
50	5,1	7,4	10,0	13,0	20,0
52	4,7	6,8	9,3	12,0	19,0
54	4,4	6,3	8,6	11,0	17,5
56	4,1	5,9	8,0	10,4	16,0
58	3,8	5,5	7,4	9,7	15,0
60	3,5	5,1	6,9	9,1	14,0
62	3,3	4,8	6,5	8,5	13,2
64	3,1	4,5	6,1	8,0	12,5
66	2,9	4,2	5,7	7,5	11,7
68	2,8	4,0	5,4	7,1	11,0
70	2,6	3,8	5,1	6,7	10,4

3. ábra

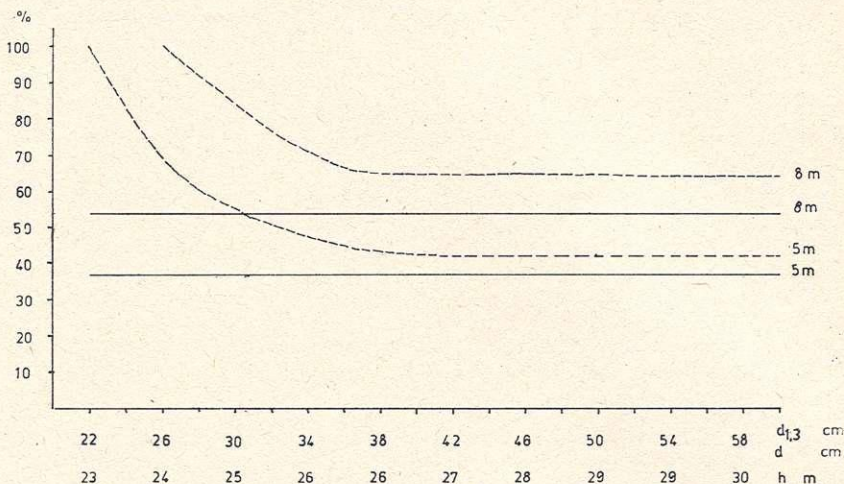
csös hengert 12 cm-es átmérőben határozhatjuk meg. Ez kisméretű, egészséges göcsöket foglal magába, amelyek még lehetővé teszik I. osztályú fűrészáru termelését. Az első és második tisztítás során a törzs alsó 3 m-es szakaszán 8—10 cm vastagságú törzseket nyeshetünk, a 3—8 m-es törzszakaszon nagyobb növedékvesztés nélkül 12 cm lehet a legkisebb nyesett átmérő.

A göcsös szelvényterület százalékos nagyságát az átmérő függvényében az 1. táblázat és a 3. ábra szemlélteti. A göcsös szelvényt a fűrészelés technikája miatt nem körszelvénynek, hanem négyzetnek vettem.

A táblázat és a grafikon világosan mutatja az összefüggéseket. Ha a nyesést 10 cm csúcsátmérővel végezhetnők, 30 cm-es rönk csúcsátmérő esetén a göcsös szelvény a teljes körszelvénynek csak 14,2%-a, 40 cm-es csúcsátmérő mellett pedig már csak 8% lenne. Ha a nyesést csak 16 cm átmérőnél kezdjük, a göcsös szelvény 30 cm-es rönk csúcsátmérő esetén 36%, 40 cm-es csúcsátmérő mellett pedig 20%. A nyesést tehát a lehető legkisebb vastagságnál (8—10 cm) kell kezdeni és törekedni kell a minél vastagabb, de emellett egyenletes szövötű faanyag természetésére. A táblázat és a grafikon azt is világosan mutatja, hogy a 20 cm-nél vastagabb törzseket már nincs értelme elkezdni nyesni, mert a kitermelésig nem képződik rajtuk elegendő vastagságú göcsmentes palást. Nem szabad megfélekednünk arról, hogy a fűrészáru szélezésekor éppen a göcsmentes tartományból veszítünk el jelentős mennyiséget.

ERDEIFENYŐ

5 m és 8 m-es alsó törzszakasz viszonya az összeszához: —
és a 18 cm-nél vastagabb törzszakaszhoz: - - -

4. ábra

Milyen magasságig érdemes nyesni?

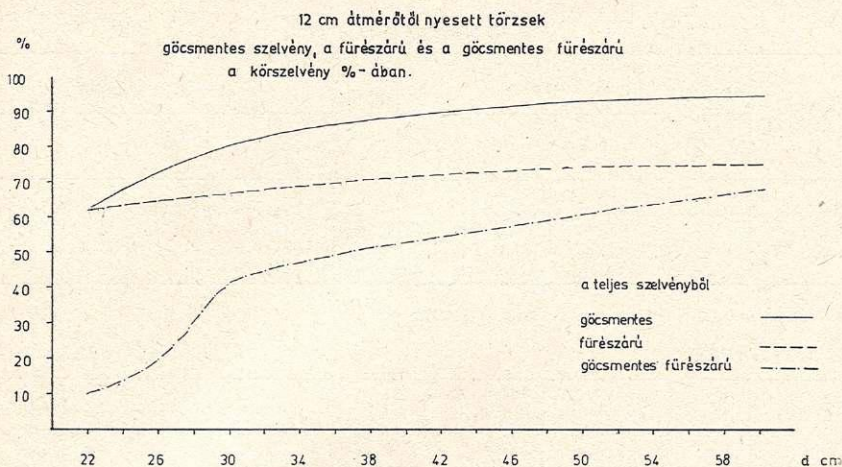
A belső göcsös henger a törzsben a korona felé egyre szélesedik. Elméletileg érdemes volna olyan magasságig nyesni, ahol a belső göcsös henger nem haladja meg a 12 cm-t és a törzs kéreg nélküli átmérője eléri a 26 cm-t, mert ennél az átmérőnél még 20% göcsmentes fűrészárut kapunk. Pl. egy 40 cm mellmagassági átmérőjű, 27 m magas fa esetén a 26 cm-es átmérő 14 m magasságban van. A nyesés magasságának azonban pénzügyi, munkaügyi és részben technikai akadályai vannak, ezért meg kell elégedni alacsonyabb törzshossz nyeresével. A 4. ábra szemlélteti az 5 m, ill. 8 m magasságig nyesett törzszakasz viszonyát a 18 cm csúcsátmérőnél vastagabb, tehát rönknek alkalmas törzszakaszhoz. Erről látható, hogy pl. a 30 cm-es mellmagassági átmérő esetén az 5 m-es alsó törzszakasz az összes lehetséges rönk 56%-át, a 8 m-es alsó törzszakasz pedig 85%-át képviseli!

A grafikonról bármelyik átmérőhöz tartozó százalékos érték leolvasható.

A nyesés hatása a fűrészáru minőségére

Az 5. ábra szemlélteti a 12 cm átmérőtől nyesett törzsek göcsmentes szelvényterületének, a fűrészárúnak és a göcsmentes fűrészárúnak az alakulását a kör-szelvény százalékában. A számításhoz feltételeztem, hogy csak 24 mm-es fűrészárut termelnek valamennyi rönkből. Erre az egységes számításmód és az összehasonlíthatóság miatt volt szükség. Gerenda termelése esetén a középső göcsös mag a fűrészáruban nem jelentkezik és a termékek minősége ezáltal javítható.

Göcsmentes fűrészáru nyesett törzsek esetén is csak 22 cm-es csúcsátmérőtől termelhető. A görbe innen a 30 cm-es átmérőig meredeken, aztán az átmérő növekedésével csaknem egyenes arányban emelkedik. A görbe „kisimitott”, az

5. ábra

egyes vastagságoknál az elméletileg számított értékek a görbétől le és fel egy-két százalékkal eltérnek. A göcsmentes fűrészáru görbéje lényegesen a göcsmentes szelvényterület alatt fut. Ez természetes is, mert a pengérés és különösen a szélezési hulladék erősen csökkenti a göcsmentes szelvényterületből ki-termelhető fűrészárut.

A 2. táblázaton 4 db 5 m hosszú átlagos minőségűnek ítélt és az átlagos átmérőhöz közel álló 24 mm-es deszkává felfűrészelt rönkön igyekszem bemutatni a nyesésnek a fűrészárua gyakorolt hatását. A fűrészáru minőségét a fűrészüzem szakemberei végezték. Az egységárak az 1972. éviéek.

Az árkülönbözet átlagos értéke

Az 1969-ben értékesített rönkök minőségi megoszlása alapján számítottam a fűrészárua vonatkoztatott árkülönbözet átlagos értékét. A számított értékek tőrönkökre vonatkoznak.

I. o. rönk	4,5%	értékkülönbözet	177,— =	8,— Ft/m ³
II. o. rönk	19,5%	értékkülönbözet	600,— =	117,— Ft/m ³
III. o. rönk	76,0%	értékkülönbözet	928,— =	705,— Ft/m ³
				830,— Ft/m ³

A csaknem 20 ezer erdeifenyő törzs adatainak feldolgozása azt mutatta, hogy a Weise szabállyal számított mellmagassági átmérő 36 cm, a kéreg nélküli pedig 32 cm. A 32 cm-es törzsnél a 8 m-es alsó törzszakasz az összes lehetséges rönknek 78%-a, a további 22%-a a nyesés után is csak III. osztályú rönköt ad, mert a 8 m-en felüli rész nyesetlen marad, tehát göcsös lesz. A nyesés hatásának reális értékeléséhez a tőrönkre vonatkoztatott értékkülönbözetet módosítani szükséges, tehát a fűrészáru átlagos értékkülönbözetét 22%-kal csökkenteni kell. Az így módosított értékkülönbözet 675 Ft/m³.

A zalai erdeifenyő állományok értékét — 1972. évi árakkal számolva — a 8 m magasságig végzett nyesés fűrészáru m³-enként 675 Ft-tal, 30%-kal emelné.

A nyesés értéknövelése

2. táblázat

Közép- átmérő	Rönk- minő- ség	Fűrészáru			1 m ³ -re veti- tett ár	Nyeséssel elérhető			
		minőség	m ³	%		minőség	m ³	%	ár, Ft
35 cm	I. o.	oszt. f.	0,1020	31	1054	oszt. f.	0,1308	43	1462
		I. o.	0,1284	44	1245	I. o.	0,1704	57	1613
		II. o.	0,0348	12	313	II. o.	—	—	—
		III. o.	0,0360	13	286	III. o.	—	—	—
Rönk m ³ =0,481			0,3012	100	2898		0,3012		3075
Kihozatal: 63%									Árkülönbözet: 177 Ft/m ³
29 cm	II. o.	oszt. f.	—	—	—	oszt. f.	0,0684	34	1156
		I. o.	0,0312	16	453	I. o.	0,1332	66	1868
		II. o.	0,0612	30	783	II. o.	—	—	—
		III. o.	0,1092	54	1188				
Rönk m ³ =0,330			0,2016	100	2424		0,2016		3024
Kihozatal: 60%									Árkülönbözet: 600,— Ft/m ³
33 cm	III. o.	oszt. f.	—	—	—	oszt. f.	0,1140	43	1462
		I. o.	—	—	—	I. o.	0,1488	57	1613
		II. o.	—	—	—	II. o.	—	—	—
		III. o.	0,2004	76	1672				
		IV. o.	0,0636	24	475				
Rönk m ³ =0,428			0,2628	100	2147		0,2628		3075
Kihozatal: 62%									Árkülönbözet: 928,— Ft/m ³
35 cm (Nagykanizsai homokvidéki rönk)	III. o.	oszt. f.	—	—	—	oszt. f.	0,1248	44	1496
		I. o.	—	—	—	I. o.	0,1620	56	1584
		II. o.	—	—	—				
		III. o.	0,1860	65	1430				
IV. o.	0,1008	35	693						
Rönk m ³ =0,481			0,2868	100	2123		0,2868		3080
Kihozatal: 60%									Árkülönbözet: 957,— Ft/m ³

A fűrészáru értékülönbözete rönkre vonatkoztatva (60%-os kihozatalt figyelembe véve) 405 Ft/m³. Az átlagtörzsre vonatkoztatott értékülönbözet 255 Ft.

A nyesés költségei

A nyesés a véghasználati törzsszámnál lényegesen több törzsszel kezdődik, mert időközben sok törzs Evetria és egyéb károsítás áldozatául esik, ill. a gyériteskor kivágják.

Ha a véghasználati törzsszám 350 db/ha, az egyes törzssre jutó nyesési idő 66 perc. Az előző számításban is alkalmazott átlagtörzsszel (32 cm kéreg nélküli

A nyesés időszükséglete

Nyesés száma	Kor, év	Nyesés magassága	Nyesett törzsek száma, db/ha	A nyesés időszükséglete	
				perc/db	perc összes
1.	8—10	2 m-ig	900	5	4 500
2.	15—20	4	700	7	4 900
3.	20—25	6	550	8	4 400
4.	25—30	7	450	10	4 500
5.	30—40	8	450	10	4 500
					22 800

mellmagassági átmérő) és a 0,63 m³ rönkhányaddal számolva az egy m³-re vetített nyesési idő 100 perc. A 12 Ft óraberrel (+ 23% közteher és 100% rezsivel növelt) számított tényleges költség 28 Ft/rönk m³. Ez annyit jelent, hogy 28 Ft ráfordítással átlagosan 60—70 év alatt 405 Ft értéktöbbletet érhetünk el.

Összefoglalás

A második szinttel rendelkező göcseji fenyőrégióban termesztett erdeifenyő nem ad jó minőségű, göcsmentes törzset. Ugyanez vonatkozik az ország egyéb részén termesztett erdeifenyőre is. Az ágtiszta, göcsmentes törzsszakasz előállítására egyetlen lehetőség a nyesés. *Nyesni csak azokat a faállományokat érdemes, amelyek a termőhelyi vizsgálatok szerint rönktermelésre alkalmasak és véghaszalati korban az átlagtörzs eléri a 28—30 cm mellmagassági átmérőt.*

Az ággöcsök mérettől és magassági elhelyezkedéstől függően rövidebb-hosszabb ideig a törzsen maradnak. A 30 mm-nél vastagabb ággöcsök a 3 m feletti törzsszakaszon a fa élete végéig a fán maradnak és korhadt, kieső ággöcsöket képeznek, amelyek a fűrészáru minőségét rontják. A fűrészáru minősége miatt kívánatos, hogy a göcsös belső henger a 12 cm-t ne haladja meg, tehát a nyesést 8—12 cm átmérőnél kell végezni és legalább 5 m magasságig kell nyesni, de kívánatosabb a nyesést 8 m magasságig folytatni. *Nyolc méteren felül nem érdemes nyesni.* A jól és időben végzett nyesés a rönk és ezzel a fűrészáru minőségét javítja. Az 1972. évi árakkal számolva a 8 m magasságig végzett nyesés a fűrészáru értékét m³-enként 675 Ft-tal, 30%-kal emelné. A rönk m³-re vonatkoztatott értékkülönbözlet 405 Ft. Egy m³ rönk nyesési költsége az értékkülönbözletnek mindössze 70%. A munkabérek emelkedését kiegyenlíti a jó minőségű fűrészáru áremelkedése.

Кестхей И.: ВЛИЯНИЕ ОБРЕЗКИ СУЧЬЕВ НА СОСНОВЫЕ КРЯЖИ И ПИЛОМАТЕРИАЛЫ

В Венгрии даже в древостоях сосны обыкновенной, обладающих вторым ярусом, нет стволов, свободных от сучков. Проводить обрезку сучьев стоит только в древостоях, которые к возрасту рубки достигают диаметра 28—30 см на высоте груди. Обрезку следует начинать при достижении диаметра 8—12 см и проводить ее до высоты 8 м. Благодаря подобного рода обрезке ценность пиломатериала может повыситься даже на 30%. Расходы на обрезку составляют только лишь 7% разницы стоимости, отнесенной на кряж.

I. Keszthelyi: EFFECTS OF PRUNING ON SCOTCH PINE LOGS AND LUMBER

The scotch pine stands in Hungary, even if they are shaded by a secondary crown level, do not produce knot-free logs. It is worth pruning in stands which have an average BHD of 28—30 centimeter as a minimum at harvesting. The time for starting with pruning arrives when the BHD reaches the 8—12 centimeter magnitude and the work goes up to 8 meter height. Such a pruning may raise the value of the sawnwood by 30 per cent. The costs of pruning, comparing to the value differences in log form, represents 7 per cent only.

AZ 'OP-229' NYÁR SZAPORÍTÓANYAG TERMELÉSE

Dr. Papp László

Az 1973-ban elfogadott fajtaszortiment az 'OP-229' nyárat is tartalmazza. Üzemi termesztésbe vétele azonban mind a mai napig várat magára. Még a kísérletekben megtermelt anyag elhelyezése is problémátikus. Ideje lenne a meglévő termesztési kísérletek értékelésének és az üzemi szaporítóanyag-termelés elindításának. Csemetekerti kísérleteink során igen jó tapasztalatokat szerezünk.

A dugványozás adatai

1. táblázat

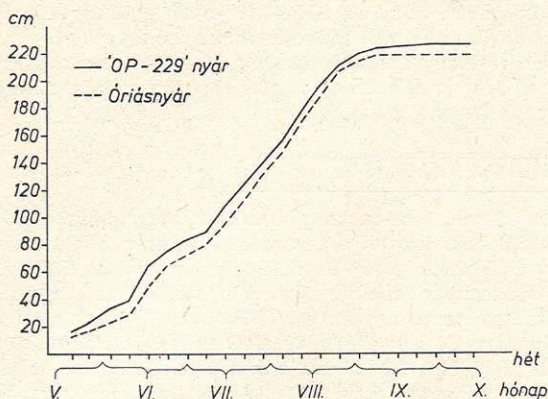
Hálózat cm	Kísérleti terület nagysága m ²	Összes sorhossz fm	Növőtér m ²	A dugvány mennyisége	
				1 fm-en	összesen
				db	
80 × 20	1200	1400	0,16	5,0	7500
140 × 15	560	400	0,21	6,7	2800
140 × 20	560	400	0,28	5,0	2000
140 × 25	1680	1200	0,35	4,0	4800

A dugványtermelés, dugványkezelés, a talaj termőerő, a talajelőkészítés követelményei általában azonosak a többi nemes nyáréval. Dugványozásra eddig 10—20 mm vastag, 16 cm hosszú dugványokat használtunk. A dugványozást zsinór mellett, kézi beszúrással és félig gépesített megoldással végeztük a PFL 7F iskolázógép csemeteadogatójának leszerelésével. A kihozatal mindegyik esetben meghaladta a 70%-ot (2. táblázat).

A termés adatai

2. táblázat

Hálózat cm	Az átlag csemete magassága cm	Termett csemete			A csemete minősége		
		sor folyó- méteren	össze- sen	viszony- lagosan	suháng	gyökerez dugvány	
						I.	II.
				db		osztályú	
				%			
80 × 20	250	4,3	6200	83	41	43	16
140 × 15	254	5,0	2000	71	70	28	2
140 × 20	238	4,1	1640	82	40	57	3
140 × 25	220	3,3	3960	75	25	67	8

I. ábra

Jelenleg annak vizsgálatával foglalkozunk, hogy milyen hálózatban történjék a dugványozás, milyen hatással van a hálózat a kihozatalra és a termelékenységére.

A hajtás növekedése

A fakadás után kijelöltünk 10 db 'OP—229' és 10 db óriásnyár hajtást. Amikor a 10 cm-t túlhaladták, elkezdjük hétnaponként mérni a magasságukat. Az adatokból készített átlagos növekedési görbét az 1. ábrán láthatjuk. Az 'OP—229' nyár hajtása már eleve erőteljes növekedésnek indult, és ezt az előnyt az egész vegetációs időszak alatt megtartotta. A növekedési görbe futása azt mutatja, hogy a két nyárklón hasonló módon reagál a termőhely adottságaira, csupán az 'OP—229' erősebb növekedést ér el és ez — amint majd később látjuk — a minőségre igen előnyös.

A dugványozás hálózata és a kihozatal

A 80 × 20 cm hálózat dugványozása zsinór mellett kézzel történt. Ez a parcella lényegileg a hagyományos kézi művelésű kontroll. A másik három parcellán a sortávolságot a TL—30—A bulgár kistraktorhoz igazítottuk, hogy valamennyi ápolási munkát vele lehessen végezni. Ezekben a parcellákban az említett iskolázógéppel dugványoztunk. A dugványozásra vonatkozó fontosabb adatokat az 1. táblázat szemlélteti.

A kísérlet ősszel felvett adatai a 2. táblázatban találhatók. Vizsgáljuk először is a magassági adatokat. A növekedés a 140 × 15 cm hálózatban volt a legjobb. A növétér további bővítése zömökebb csemetéket eredményezett. A növény-százalék minden esetben jó, a hálózattal kapcsolatban egyértelmű összefüggés nem állapítható meg. A csemeték minősége azonban a hálózattal már igen szoros összefüggésben van. Legjobb eredményt a 80 × 20 cm hálózat vagyis a 0,16 cm² növétér adott. A suháng méretű csemeték aránya elérte a 70⁰/₀-ot. A hálózat növekedésével ez az arány csökkent az I. és II. osztályú gyökeres dugványok javára.

Megállapítható tehát, hogy az ,OP—229' nyár gyökereztetésére legmegfelelőbb a 0,16 m² növötér. A gépi művelés miatt azonban a sorokat tágitani kell, legalább 140 cm-re, hogy a bulgár kistraktor a hajtások megsértése nélkül elérjen benne. Ebben az esetben 15, legfeljebb 20 cm tőtávolságra kell dugványozni. A 25 cm tőtávolság minden tekintetben hátrányos.

A hálózat hatása a termelékenységre

A 2. táblázat adatait 1 ha-ra számítottuk át, hogy összehasonlító képet kapjunk (3. táblázat). Számítottuk a termelési értéket is oly módon, hogy a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság belső elszámolási árait használtuk. Ezek szerint nemesnyár suháng ára 3 Ft/db, I. oszt. gyökeres dugványé 1,60 Ft, a II. oszt. gyökeres dugványé 1,20 Ft.

A legnagyobb termelési értéket a 80 × 20 cm hálózat adja. Még jó eredmény érhető el a 140 × 15 és 140 × 20 cm hálózatban. A hálózat további növelése a termelési érték rohamos csökkenését idézi elő. Az adatok szembeötlően mutatják, hogy a termelési érték alakulásában mekkora jelentősége van a hálózat megválasztásának. A 3. táblázaton az óriásnyár termelési értékét is feltüntettük az összehasonlítás kedvéért. Az ,OP—229' erőteljesebb növekedése a minőséget a suháng és az I. osztályú anyag felé tölja el, s ennek jelentősége a termelési érték alakulásában igen jól értékelhető.

A fajlagos kihozatal

3. táblázat

Hálózat cm	Suháng	Gyökeres dugvány		Összesen	Termelési érték	
		I.	II.		'OP-229'	oNy
		osztályú			Ft/ha	
		db/ha				
80 × 20	22 200	23 200	8350	53 750	113 740	—
140 × 15	25 000	10 000	550	35 550	91 660	54 160
140 × 20	11 720	16 720	670	29 110	62 716	49 753
140 × 25	5 900	15 600	1930	23 430	44 976	40 710

Teljes képet azonban csak a közvetlen termelési költségek ismeretében alakíthatunk ki. Pontosan nyilvántartottuk valamennyi felmerült költséget, s a költségelemzést a 4. táblázat tartalmazza. Az ennek alapján készített mérleg pedig az 5. táblázaton látható. Az adatok annyira meggyőzőek, hogy külön kommentárra szükség nincs.

Következtetések

Az ismertetett adatokból a következők vonhatók le:

Az ,OP—229' nyár termesztésével érdemes a csemetekertekben foglalkozni. Termelési technológiája azonos az óriásnyáréval, de annál ugyanazon a termőhelyen erőteljesebb a növekedése, az pedig kedvezően hat a termelékenységre.

Igen fontos, jövedelmezőséget fokozó tényező a dugványozási hálózat helyes megválasztása. Legmegfelelőbb lenne a 80 × 20 cm-es hálózat. Ennek gépi művelése azonban üzemileg nem megoldott. Kívánatos lenne az Agria jelű sor-

Költségelemzés

Hálózat	A dugvány- ára	Talaj- előké- szítés	A dug- ványo- zás költsége	Az ápolás költsége	Gépi óra	A ki- emelés költsége	Összes közvetlen költség
	400 Ft	0,07 Ft	29,5 Ft	0,64 Ft	0,35 Ft	74 Ft	Ft
	1000 db	m ²	1000 db	m ²	m ²	1000 db	
80 × 20	3000,0	84,0	221,0	768,0	430	458,8	4961,8
140 × 15	1200,0	39,2	82,2	358,4	196	148,0	2023,8
140 × 20	800,0	39,2	59,0	358,4	196	121,4	1574,0
140 × 25	1920,0	117,6	141,6	1075,2	588	293,0	4135,4

5. táblázat

Hálózat	Közvetlen költség		Termelési érték	Fedezeti összeg
	Ft/m ²		Ft/ha	
80 × 20	4,14	41 400	113 740	72 340
140 × 15	3,61	36 100	91 660	55 560
140 × 20	2,81	28 100	62 716	34 616
140 × 25	2,46	24 600	44 976	20 376

közápoló kistraktorokra berendezkedni. Beruházási költségük egy esztendő alatt bőségesen megtérülhet.

Az adott gépesítés 140 cm sortávolság beállítását igényli. Így 15, de legfeljebb 20 cm-es tőtávolságra érdemes dugványozni. Ennél tágabb hálózatban nem emelkedik a minőségi kihozatal, ellenben erősen csökken a mennyiségi, s a termelés könnyen ráfizetéses lehet.

Д-р Панн Л.: ВЫРАЩИВАНИЕ ПОСАДОЧНОГО МАТЕРИАЛА ТОПОЛЯ 'ОР-229'

На рентабельность выращивания посадочного материала тополя 'ОР-229' сильно влияет схема размещения мест черенкования. Наиболее подходящей была бы сеть 80x20 см, но для этого у нас нет подходящих машин. Существующие машины допускают расстояние между рядами в 140 см. Таким образом стоило бы проводить черенкование на расстоянии 15 см, или не более 20 см. При более широком расстоянии между рядами повышение выхода качественного материала уже не выравнивает повышения расходов.

Dr. L. Papp: PRODUCTION OF PROPAGATION MATERIAL OF POPLAR 'OP-229'

The profitability of producing saplings of poplar 'OP-229' is heavily influenced by the layout and spacing of cuttings. The best would be the rectangular layout with 80 by 20 centimeter spacing; the proper spacings however, are not available. The existing machines require 140 centimeter rows. Consequently the spacing in practice could be meaningful in 15, or as a maximum 20 centimeter. Applying larger spacing, the value of the higher quality would not be in balance with the higher cost.

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Csomor Nándor mg. tsz. erdészeti szakember, Peröcsény; Deszpoth László mg. tsz. erdészeti szakember, Dabas; Gáspár—Hantos Géza főosztályvezető h. MÉM, Budapest; dr. Halmágyi Levente biológus, tud. főmunkatárs ERTI, Budapest; Horváth Imréné erdésztechnikus, ERTI, Budapest; dr. Káldy József tanszékvezető egyetemi tanár EFE, Sopron; Keszthelyi István tanácsadó, OTvH, Budapest Molnár Sándor faipari mérnök, főosztályvezető h. Nagykunsági EFAG, Szolnok; dr. Papp László tud. tanácsadó ERTI, Kecskemét; Gy. Szabó Pál műszaki vezető DEFAG erdészete, Mindszent; Telegdy Pál mg. tsz. erdészeti ágazatvezető, Nagykőrös.

TAPASZTALATOK A 'H-422' NYÁRHIBRID TELEPÍTÉSÉRŐL

Gy. Szabó Pál

Az ország egyre növekvő faanyag igényének megfelelően Csongrád megyében is nagy arányú nemesnyár telepítések kezdődtek az 1950-es évek elején. A telepítéseket elsősorban a hullámtereken, az optimálisához közel álló, vagy azt elérő termőhelyeken végezték. Azonban a jó termőhelyek elfogytak, és az újabb telepítésekre hullámtereken kívül kedvezőtlenebb talajokon is sor került. Itt azonban már az első években a növekedés jelentősen elmaradt a hullámtéri nemesnyár telepítések mögött. Szükségessé váltak az olyan kísérletek, melyeknek célja a kedvezőtlenebb termőhelyeken is megfelelő fatömeget adó nyárhibrid megtalálása. Ebben az időben az ERTI sárvári kísérleti állomásán dr. Kopeckzy Ferenc több nyárhibridet állított elő.

1966 tavaszán a mindszei erdőszet kísérleti telepítést végzett a Nagymágocs 15 a erdőrészen a *Populus alba* L. \times *Populus grandidentata* 'H-422' nyárhibriddel 1,60 ha-on. Az erdőrészlet régi ér, vízfolyás és Nagymágocs község belterületi határa között van. Kísérleti szempontból a terület kiválasztása szerencsésen történt, mivel a terület szintben és így hidrológiai és talajtípus szempontjából is három részre tagolódik. Az ér legmélyebb részén mesterséges csatornát létesítettek, mely az alacsony terület talajvízszint magasságát nagyban befolyásolja. A csatornától távolabbi terület egy része megmaradt eredeti lejtős állapotában, míg nagyobb részét kb. 40—50 éve feltöltötték.

A fentieknek megfelelően a vizsgálat szempontjából az erdőrészletet három részre osztottam: a csatorna melletti rész (I. területe 0,60 ha), a parti rész (II. 0,20 ha) és a feltöltött rész (III. 0,80 ha). A nyárhibrid telepítését teljes talaj-előkészítés előzte meg. Az ültetéshez szükséges suhángokat az erdőszet fábiánsebestyéni csemetekertje nevelte meg. A telepítési hálózat 3 \times 4 m-es. A telepítést követő év tavaszán 25—30%-ban pótlást végeztek fehérsuhánggal. A pótlás nagyrésze kipusztult, a megmaradt egyedek alászorultak, betegek.

A telepítés fejlődésének pontos értékelése céljából a múlt év tavaszán törzsenkénti felvételt végeztem a nyolc éves állományban, a talajról laboratóriumi vizsgálat is készült. A fatömeg megállapításához meglévő táblázatokból a kései nyár fatömegtábla adatait használtam, mivel azt találtam külső megjelenésben és formában a legközelebb állónak a *Populus alba* L. \times *Populus grandidentata* 'H-422' nyárhibridhez.

Az I. területen 267 db nyárhibrid található. Az állomány főbb jellemzői:

átlagtörzs magassága	10,8 m
mellmagassági átmérője	14,2 cm
fatömeg a területen (0,60 ha)	24,810 m ³
1 ha-on	41,433 m ³
biológiai felsőmagasság	12,0 m

I. terület, a csatorna melletti rész talajának laboratóriumi vizsgálata

Sorszám	Talajmélység, cm		pH	CaCO ₃	Szóda lóg	Összes só	hy	K _A	5 h vízem.	Hu-musz
	-tól	-ig	H ₂ O	%	%	%	%		cm	%
1.	00	40	7,7	14,4			1,65	36	29	1,2
2.	41	60	8,0	14,2	0,08		1,54	35	28	0,5
3.	61	180	8,6	9,0	0,11	0,17	1,98	36	24	

II. terület' parti rész talajának laboratóriumi vizsgálata

Sorszám	Talajmélység, cm		pH	CaCO ₃	Szóda lóg	Összes só	hy	K _A	5 h vízem.	Hu-musz
	-tól	-ig	H ₂ O	%	%	%	%		cm	%
1.	00	30	7,6	4,7			1,11	39	26	2,7
2.	31	70	8,6	8,8	0,05		0,89	30	34	1,8
3.	71	150	9,0	15,9	0,11	0,05	0,63	28	38	0,9

III. terület, feltöltött rész talajának laboratóriumi vizsgálata

Sorszám	Talajmélység, cm		pH	CaCO ₃	Szóda lóg	Összes só	hy	K _A	5 h vízem.	Hu-musz
	-tól	-ig	H ₂ O	%	%	%	%		cm	%
1.	00	30	7,7	7,5			1,40	39	26	1,9
2.	30	80	8,5	8,6	0,09	0,10	0,62	30	33	
3.	81	160	8,6	8,8	0,08	0,12	0,50	24	36	

A II. területen 109 db nyárhibrid főbb jellemzői:

átlagtörzs magassága	11,0 m
mellmagassági átmérője	14,0 cm
fatömeg 0,20 ha-on	9,355 m ³
1 ha-on	46,775 m ³
biológiai felsőmagasság	12,0 m

A III. területen talált 369 db nyárhibrid főbb jellemzői:

átlagtörzs magassága	8,7 m
mellmagassági átmérője	11,5 cm
fatömeg 0,80 ha-on	18,457 m ³
1 ha-on	23,071 m ³
biológiai felsőmagasság	9,0 m

A mérési eredmények és a talajvizsgálat alapján megállapítható, hogy az eredeti, gyengén humuszos, karbonátos öntéstalajon a nyárhibrid jó növekedésű, egészséges. Törzse itt hengeres, egyenes a fa nem „szurkos”, iparilag jobban használható, mint a fehérynár. Az állományban rákosodást nem találtam. A feltöltött talajon, ahol a talajvíz mélyebben, a fő gyökérszónától távol helyezkedik el, a növekedés már gyengébb. A kísérleti erdőrészt mellett két helyen is azonos időben nemesnyárást telepítettek. Azonban a vizsgált állománnyal szomszédos területen a nemesnyár kipusztult, a mintegy 300 méter távolságra levő állomány átlagmagassága csak 6—7 m körül van. Megállapítható, hogy a H—422 nyárhibrid ezeken a szikes talajokon a hazai fehérynárat felülmúlja, magassági növekedésben és fatömegben.

A mézelő növények és a megporzás

Nemzetközi szimpózium
Budapest, 1976. IX. 13—18.

Az APIMONDIA, a méhészeti egyesületek nemzetközi szövetsége, a múlt évben Grenoble-ben (Franciaország) tartott világtalálkozóján hozott határozat értelmében „A mézelő növények és a megporzás” állandó bizottság II. nemzetközi szimpóziumának megrendezésére Magyarországot kérte fel. A rendezést az Országos Méhészeti Szövetkezeti Vállalat (OMSZV) és az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) közösen vállalta. A megtisztelő felkérés a hazai termelési és kutatási eredmények elismerését jelentette.

Hazánkban a méhészeti növénytan kutatások részben a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium (MÉM) hivatalos kutatási terveiben, de leginkább az OMSZV által adott kutatási megbízások keretében folynak. Vizsgálatokat végeznek a gödöllői Kisállattenyésztési Kutató Intézetben, az ERTI-ben, a szegei József Attila Tudományegyetemen, a keszthelyi Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Karán, a gödöllői Agrártudományi Egyetem kompolti intézetében, a MÉM Növényvédelmi és Agrokémiai Központjában és a nagykanizsai Mezőgazdasági Főiskolai Karon. Az elmúlt évben több eredmény született. Így megismertük számos növényfaj (fajta, klón) mézélési értékét és nektáriumszerkezetét. Igen jelentős eredményekkel büszkélkedhet az akácnevelés, mely erdészeti és méhészeti szempontokat egyaránt szem előtt tart. Számos fa- és cserjefaj méhlátogatottságát tisztázták a szaporításokra javaslatot tettek. Ma már sokkal tisztábban látjuk számos gyümölcsfajnál és szántóföldi növénynél a méhmegporzás jelentőségét. Az eddigi eredményeket összefoglalták „A méhlegelő” és a „Megporzás mézelő méhekkel” című könyvek.

Az ERTI-t évtizedes kutatási kapcsolat fűzi az OMSZV-hez. A kapott megbízás későn virágzó akácfa szelektálására, közvetlenül az akácvirágzás után nyíló fa- és cserjefajok keresésére, valamint a július és augusztus hónapokban virágzó, jól mézelő erdei fa- és cserjefajok felkutatására és több oldalú vizsgálatára szól. Az ERTI a kapott feladatokat folyamatosan végzi.

A témakör fontosságát mutatja, hogy a szimpóziumon részt vett prof. dr. V. HARNAJ (Bukarest), az APIMONDIA elnöke és dr. S. CANNAMELLA (Firenze) főtitkár. (Az APIMONDIA 58 ország méhészeti szervezetét tömöríti. Székhelye, mint FAO tagszervezeté, Rómában van.)

Az szimpózium előadásai szeptember 14- és 15-én az MTA nagytermében hangzottak el. SZÓRÁD LÁSZLÓ megnyitó beszédében a MÉM nevében üdvözölte a szimpózium résztvevőit. Elismerően szólt az eddigi eredményekről, majd hangsúlyozta: „... a kutatás következő időszakának legfontosabb feladata az ország egyes tájainak méheltartó és méztermelő képességét felmérni ... , tisztázni kell, hogy hol, melyik időszakban, milyen növényfajokkal célszerű a méhlegelő javítása. Mindenkor érvényesíteni kell az egyéb termelési és környezetvédelmi szempontokat. Feladatainkat mindig komplexen kell megítélni és megoldani. Az akác szerepe annyira meghatározó a magyar méhészeti számára, hogy továbbra is több oldalú vizsgálata szükséges. Fontos feladat a közeljövő kutatása számára a megporzási kapacitás felbecsülése, a megporzás

V. Harnaj az APIMONDIA elnöke üdvözlő beszédét mondja

szervezésének körültekintő kidolgozása... Szükség van azokra a vizsgálatokra, melyek a vegyszeres növényvédelem és a méhészet ellentmondásait igyekeznek feloldani. ... Sok a feladatunk, de úgy gondolom másutt is hasonló a helyzet”.

Prof. Dr. HARNAJ a világszervezet elnöksége és a román méhészeti szervek nevében üdvözölte a szimpóziumot. Mint mondta: „Nem véletlen, hogy erre a rendezvényre Budapesten kerül sor. A magyarországi méhészeti hagyományok, az akácerdők gazdagsága, a magyar akácméz minősége, a méhlegelő és a méhészetek példás gondozása olyan nyilvánvaló tényezők, melyek a gyakorlati méhészek és kutatók számára jelentős vonzerőt képviselnek, akik a méhlegelő megjavítását és fejlesztését tűzték ki célul maguk elé. Nem kevésbé ismert és elismert a magyar mezőgazdászoknak, erdészeknek, botanikusoknak és más foglalkozásbelieknek a méhlegelő tökéletesítésére és hasznosítására irányuló tevékenysége... A méhlegelő felmérésére és javítására, valamint hatékony hasznosítására irányuló interdiszciplináris erőfeszítéseinket arra kell irányítanunk, hogy a bemutatott közlések olyan megoldásokat tartalmazzanak, melyek segítségünkre lesznek abban, hogy a méhlegelő területét, hozamát növeljük, a vadvirágok változatosságát emeljük, és ezzel párhuzamosan rendszeresítsük és növeljük a méhek szerepét a megporzásnál és a mezőgazdasági termelés hozamának növelésénél”.

Ezután Dr. Ing. T. SIMIDCSEV (Bulgária), az állandó bizottság elnöke üdvözölte a szimpóziumot s adott áttekintést a témákról.

A szakelőadások kerültek ezután sorra. A két munkanap alatt 26 előadás hangzott el, különféle témakörökből. Csupán az erdészeti közvélemény érdeklődésére is számot tartókról szólnunk röviden.

Dr. Th. JACHIMOVICZ, a bécsi méhészeti intézet igazgatója: „Talajvédő fásítás és méhlegelő-javítás” címmel adott elő, ismertetve az osztrák törekvéseket. KOCSIS SÁNDOR, az OMSZV igazgatója „A magyar méhészet helyzete és fejlesztésének lehetőségei” című előadásában átfogó áttekintést adott. Az or-

szágban 1945-ben 260 000, 1975-ben 650 000 méhcsalád volt. A családoktól 1945-ben országos átlagban 4, 1975-ben 16 kg mézet pergettek. (A fejlett vándorméhészetek átlagtermelése ennél jóval magasabb.) De nőtt a viasz, a virágpor és a propolisz termelése is. Hazánkban mintegy 39 000 ember méhészkedik. $\frac{2}{3}$ részük szakcsoportokban, szövetségekben fejt ki tevékenységét. Újabban elterjedt a tavaszi vándorlás pl. a folyómenti füzesekre. Méztermelésünk 60—70 százalékát az akác adja. Jelenleg 21 országba exportálunk mézet. Legnagyobb átvevőink az NSZK, Ausztria, Japán, a Benelux államok és Franciaország.

KERESZTESI BÉLA: „Az akác a magyarországi áru méztermelés alapja” címmel áttekintést adott az akác jelentőségéről és az intézetben a téma keretében végzett munkák eredményeiről. 1969—70-ben az ország 12 táján virág számlálást végeztek. Az akácok kora és a hektáronkénti virágszám között parabolikus összefüggést állapítottak meg. Az akácvirágok átlagos virágzási idejét 5,46 napnak, az akácerdők évi virágszámát 16,2 billiónak véve 8842 vagon lehetséges méztermeléssel számolhatunk. A méhészet ennek csak egy részét használja ki. Gödöllőn az ERTI arborétumában 54 akác fajta, ill. klón 30 699 egyedét tartják megfigyelés alatt. A vizsgálatok kiterjednek a fenológiai fázisok rögzítésére, összehasonlító nektárvizsgálatokra, de ugyanúgy a fatermesre is. A fajták közül a ‚zalai‘, a ‚nyírségi‘ és a ‚rózsaszínvirágú‘ állami elismerést kapott. Különösen az utóbbi kiváló méhészeti fajta, a ‚zalai‘ kiváló ketős hasznú fajta. A nemesített fajták elszaporításának elősegítésére Albertirsán plantázst létesítettek. Dolgoznak a vegetatív szaporítás tökéletesítésén is. A sok szép diapozitív vetítésével kísért előadást nagy érdeklődés fogadta.

JÁRÓ ZOLTÁN kandidátus, az ERTI főigazgatóhelyettese: „A gyakorlati méhlegelő-javítás lehetőségei az V. ötéves tervben” címmel adott elő. Mint mondta: „Az első világháború után nemcsak az erdőterületek csökkenése, hanem a méhlegelő jellegének megváltozása is érzékenyen érintette a méhészeket. A hiányokat az alföldfásítási törvény alapján ültetett 40 ezer ha új akác pótolta. A felszabadulás után ismét 11,5 ezer ha-ral nőtt az akácerdők területe. Az IV. ötéves tervidőszak alatt több olyan változás következett be, ami a méhlegelő szempontjából előnyös. ... Az V. ötéves terv irányelveinek előkészítésében az előző időszak felismeréseit és tapasztalatait az erdőgazdálkodás terén és ehhez kapcsolódva a méhlegelő-fejlesztés vonatkozásában is érvényesítették”. A méhlegelő-javítást a 2/1976. (I. 20.) MÉM—PM—ÁH rendelet is elősegíti. „Magyarországon a racionális földhasználat során a gazdaságosan nem hasznosítható szántókból, legelőkből, gyümölcsösökből és szőlőkből mintegy 850 000 ha-t kell erdősíteni. ... Ennek kb. 16⁰/₀-át tervezhetjük nektártermelés szempontjából kedvező tulajdonságú akác fajtákkal beültetni. ... A méhlegelő-fejlesztés terén további előrelépést jelent, hogy az erdőfelújításokban, erdőtelepítésekben a juhar-hárs célállomány (elegyes erdő) telepítése állami támogatást kapott. A juhar-hárs célállományt az új irányelvek olyan termőhelyekre engedélyezik, amelyeken várhatóan nemcsak a fatermes jó, hanem a nektártermelés is kedvező. ...” Befejezésül hangsúlyozta, hogy a felsoroltak csak a méhészek aktív közreműködésével valósulhatnak meg, mert az állam csak lehetőséget nyújt, de nem rendeli el a méhlegelő fejlesztését.

E sorok szerzője „Nektárvizsgálatok akác fajtákon” című előadásában a gödöllői fajtakisérlet nektárvizsgálati adatairól beszélt. 1968 és 1972 között mintegy 28 000 virág nektárját a cukortartalmát mérték meg. Jelenleg jó képünk van az egyes fajták mézelési képességéről. A vizsgálatok több általános vonatkozású tanulással is szolgáltak. Így pl. kiderült, hogy az akác hűvös időben is

A résztvevők egy csoportja a Gödöllői Arborétumban

mézel, így a hordás elmaradásának oka a méhek csökkent aktivitásában kereshető.

TÓTH BÉLA kandidátus, állomásigazgató (Püspökladány): „A mézelő fák és cserjék szerepe és elterjesztése a célirányos méhlegelő javításban” című előadása sok érdekes adattal szolgált. 1971 óta mintegy 150 fa- és cserjefajnál naponta három alkalommal végeztek méhlátogatottsági vizsgálatokat. Ajánlásaiknál azokat a fajokat részesítették előnyben, melyeknél a látogatottság minden napszakban erős volt. Különösen fontosnak tartja a széles skálájú termőhelytűrést, alkalmazkodóképességet, valamint azt, hogy az ajánlott fa- és cserjefajok ne igényeljenek költséges, munkaigényes belterjes kezelési módokat a fenntartásuk során.

GULYÁS SÁNDOR kandidátus, docens (Szeged): „A pillangósvirágúak nektáriumának jelentősége a méhészetben és a törzsfajlódéstanban” címmel adott elő. A számos pillangós virágú fajon, fajtán végzett szövettani vizsgálatok (sok vizsgálat akácfaajtákon és klónokon is!) igazolják a nektáriumszerkezet ismeretének fontosságát valamely növényfaj, fajta, klón mézelő képességének megítélésében. Az eredmények lehetővé teszik törzsfajlódéstanai következtetések levonását is. Igen érdekes, új tudományos eredmény!

Még három magyar előadást hallottunk. Dr. PÉTER J. docens (Mosonmagyaróvár): „Szántóföldi növények, valamint gyümölcsfák és dízcserjék méhészeti jelentősége”, Dr. BENEDEK P. osztályvezető (Budapest): „Termesztett növények rovarmegporzása: a magyarországi kutatások áttekintése”, MANNINGER S. osztályvezető (Kompolc): „A lucernamegporzó vadméhek elszaporításának lehetőségei Magyarországon” címmel adott elő.

A külföldi előadók közel Dr. SIMIDCSEV (Bulgária), CH. KALMAN (Izrael) és Dr. K. HARTMANN (NDK) a termesztett növények megporzási kérdéseiről,

Dr. G. RICCIARDELLI D'ALBORE (Oloszország), Prof. Dr. ZOFIA DEMIANOVICZ, Dr. ZOFIA WARAKOMSKA, Dr. KAZIMIERA SKLANOVSKA (Lengyelország), Dr. SIMIDCSEV és Dr. J. CARNU (Románia) növényfajok és fajták mézelő értékéről, Dr. St. SCHEURER (NDK), Prof. J. RIHAR (Jugoszlávia) és Prof. Z. DEMIANOVICZ az erdei édesharmat kérdéseiről adtak elő. Az előadásokat élénk vita kísérte. A mindvégig tárgyilagos légkörben lezajlott vitákban 20 hozzászólás hangzott el.

Szeptember 16-án a szimpózium résztvevői tanulmányúton vettek részt. Az ERTI gödöllői arborétumában Dr. VLASZATY ÖDÖN, az arborétum vezetője a kert történetéről s a jelenleg folyó munkáról, BUJTÁS ZOLTÁN az akác vegetatív szaporításával kapcsolatos kísérletekről, BERÉNYI GYULA az akácmag Etiella zinckenella károsítójáról szolt. KERESZTESI BÉLA, GULYÁS SÁNDOR, HALMÁGYI LEVENTE és KOPECKY FERENC séta keretében ismertették a résztvevőkkel a legfontosabb akácfajtákat. CSÁNYI SÁNDOR cserjegyűjteményt, majd kínai mézesfa (Evodia hupehensis) telepítést mutatott be. A Kisállattenyésztési Kutató Intézetben Dr. PETŐHÁZI GÁBOR igazgató üdvözölte a szimpózium résztvevőit. Ezután a résztvevők látogatást tettek a Méhtenyésztési Osztályon, ahol SUHAJDA JENŐ és Dr. FARKAS JENŐ osztályvezetők rövid tájékoztatót hallgatták meg. Este a „Budapest” Szállóban Dr. PATAY JÁNOS, a SZÖVOSZ elnökhelyettese kiténő hangulatú állófogadón látta vendégül a résztvevőket.

Szeptember 17-én a résztvevők nyugat-dunántúli tanulmányútra indultak. Az ERTI Sárvári Állomásán Dr. HALUPA LAJOS helyettes állomásigazgató tájékoztatót adott az állomáson folyó munkákról, különös tekintettel a szimpózium témáira. A látogatók megtekintették a méhészeti kísérleteket, amikor különösen a sóskafa (Oxidendrum arboreum) szaporítási-meghonosítási kísérletekkel kapcsolatban tettek fel kérdéseket. Az ERTI Kámoni Arborétumában TÓTH LŐRINC, a Vas megyei MESZÖV elnökhelyettese köszöntötte a vendégeket. BÁNÓ ISTVÁN osztályvezető üdvözlő szavai után MÁTYÁS CSABA tud. kutató, majd séta keretében JANKÓ JÓZSEF kertészmérnök adott tájékoztatót a kert történetéről, illetve a folyó munkáról. Ebéd után a résztvevők Zalaapátiba utaztak. Az OMSZV méhészeti szakiskolájában a látogatók szakmai bemutatót vettek részt, majd két méhészeti filmet tekintettek meg. Vacsora után Dr. CĂRNU a román, G. JARMATZ az NDK, dr. Th. JACHIMOVICZ az osztrák és Dr. HALINA WOYKE a lengyel küldöttség nevében meleg szavakkal méltatta a rendezést, a szimpózium színvonalát s a hagyományos magyar vendégszeretetet. A magyar szervezők nevében KOC SIS SÁNDOR szolt. A résztvevők másnap reggel utaztak vissza Budapestre, illetve haza.

Ha röviden meg akarjuk vonni a szimpózium mérlegét, a következőket mondhatjuk. Hazánkban ilyen jellegű szimpóziumot még nem rendeztek. Így alkalom volt a kérdéscsoport több neves szakemberével megismerkedni, s különösen módszertani tapasztalatokat cserélni. A szimpóziumon 36 külföldi vendég vett részt, az alábbi országokból: Bulgária (1), NDK (3), Izrael (1), Olaszország (2), Jugoszlávia (6), Ausztria (5), Lengyelország (5), Románia (13). Magyarországról az előadókon kívül még közel száz gyakorlati méhész hallgatta nagy figyelemmel az előadásokat. A szimpóziumot a jól pergő programok, élénk eszmecserek, jól sikerült tanulmányutak jellemezték, s így a hasznos, sikeres rendezvények közé sorolhatjuk.

Dr. Halmágyi Levente

Horváth Imréné

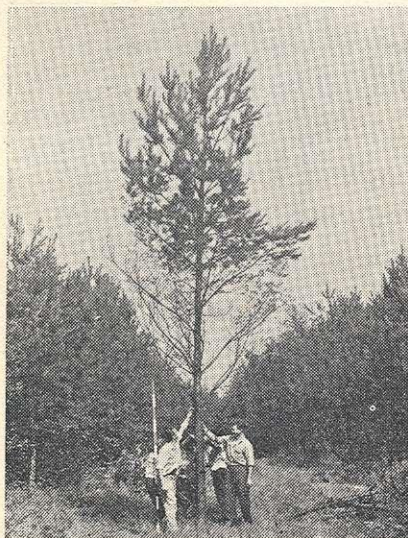
A FATERMÉS MINŐSÉGÉNEK NÖVELÉSE ÁGNYESÉSSEL

Erdeink értékének fokozásában jelentős szerepe van annak, hogy miként tudjuk növelni a fatermés minőségét. Az erdőnevelés feladata ezen a téren nagy. Az állományszerkezeti tényezők céltudatos formálása a minőség javításának egyik legfontosabb eszköze. Ez főleg a természetes erdőkre érvényes.

Az ültetvénytudományok során számos mesterséges beavatkozásra is szükség lehet egyes faminőségi tényezők kedvező kialakítása érdekében. Mindenekelőtt a nyésésre gondolok, amely az akác, a nyár és a fenyő állományok ártiszta értékfáinak kialakításakor nem nélkülözhető.

A fa értékét rontó szöveti hibák közül az ággöcs a leggyakoribbak közé tartozik. Hazai fenyveseinkben a 80—90 éves korú véghasználati állományokban a 20—40 mm átmérőjű közepes ággöcsök sorozata csökkenti a kitermelés után a feldolgozott fűrészáru értékét. Gyakoriak a 40—70 mm-es, nagy göcsök is. A szabvány szerint az I. osztályú rönkben 2,5 m hosszra nem lehet ággöcs. Fél méterig benőtt, kieső ággöcs sem az I., sem a II. osztályú fűrészrönkben nem lehet. Simára benőtt, a fapalást síkjában levő vak csomó megengedett.

Az I. o. fűrészipari rönk ára 2470 Ft/m³, a II. o. osztályúé 1950 Ft/m³, a III.

1. ábra

2. ábra

osztályúé 1580 Ft/m³. Az I. és II. osztályú rönk között 520 Ft az egy m³-re eső árkülönbőség. 400—500 m³/ha fakészletű véghasználati erdeifenyvesekben, ha 100 m³ rönk minőségét egy osztállyal javítani tudjuk, akkor 52 000 Ft/ha-al növekszik a hektáronkénti árbevétel. Ez elérhető, ha a szazad részét kitevő 520 Ft-ot 20—30 éves kor között nyesési munkabérre használjuk fel. Ennek igazolásául szeretnék beszámolni annak a nyesési kísérletnek az egyikéről, amelyeket az ERTI keretében dr. Solymos Rezső irányításával hazai erdeifenyvesekben végzünk.

A felnyesett „V” fák adatai

A faállomány kora 1976-ban: 23 év

Keze- lés	Adat- felvétel ideje év	D_m cm	H_m m	db/ha	m ³ /ha	„V” fák növedéke m ³	Állé- konyság $\frac{D_m}{H}$
1	2	3	4	5	6	7	8
A_1	1973	12,7	11,0	360	34,980	3,84	1,15
	1976	14,5	11,9	360	46,500		1,19
B_1	1973	12,7	10,9	360	35,550	5,04	1,26
	1976	15,2	11,4	360	50,670		1,28
A_2	1973	13,6	10,8	360	41,580	3,17	1,25
	1976	15,0	12,2	360	51,090		1,22
B_2	1973	13,3	11,0	360	38,580	4,27	1,22
	1976	15,2	12,3	360	51,390		1,22
A_3	1973	13,8	10,9	360	41,430	4,07	1,26
	1976	15,5	12,3	360	53,640		1,25
B_3	1973	13,2	10,7	360	37,380	5,97	1,25
	1976	15,7	12,2	360	55,290		1,29
A_4	1973	13,7	10,5	360	40,860	4,35	1,30
	1976	15,5	12,3	360	53,910		1,23
B_4	1973	13,8	10,7	360	41,400	4,21	1,29
	1976	15,6	12,0	360	54,030		1,29

A-kezelés=a száraz ágak + 2 élő ágórv felnyesése

B-kezelés=csak a száraz ágak felnyesése

A Nyugatmagyarországi Fakombinát területén a Vas-Zalai hegyháton, Csipkerek 9-c erdőrészletben 1973-ban kezdtük el a kísérleteket 20 éves rudas erdeifenyő állományban.

A nyolc parcellás kísérleti soron ha-ként 360 db „V” fát választottunk ki a Solymos-féle fatermési tábla ide vonatkozó adatainak megfelelően. A termelési cél itt 35—40 cm átmérőjű fűrészrönk megtermelése 90 éves korra.

A nyesést kétféle módon négyszeres ismétléssel végeztük. Az „A” kezeléssű parcellákon az összes száraz ágat felnyestük és az alsó 2 élő ágörvet is. A „B”

1. táblázat

1 ha-ra vonatkoztatva
Csipkerek 9 c.

Élő korona hossza m	$\frac{H_k}{h}$	$\frac{D_k}{d_{1,3}}$	A lenyesett ágörvek száma			Nyesés után ágtiszta törzs m	Nyesés átlagos időszükséglete	
			száraz db	élő db	átlag db/fa		perc/törzs	óra/ha
9	10	11	12	13	14	15	16	17
6,4	58	22	750	660	4	6,15	6' 10"	37,00
5,2	44	19						
5,2	51	30	1110	—	3	4,91	5' 01"	30,06
5,7	50	18						
5,8	53	24	990	720	5	6,46	5' 23"	31,38
5,7	47	21						
5,8	53	24	1110	—	3	5,02	3' 18"	19,08
6,4	52	18						
5,8	53	25	1230	720	5	6,34	6' 26"	37,56
5,7	47	17						
5,7	57	26	1080	—	3	6,67	3' 44"	20,64
6,7	55	19						
5,0	48	25	1020	720	5	6,56	6' 37"	38,22
5,8	47	18						
5,4	50	26	1320	—	4	5,28	4' 48"	26,88
6,4	53	17						

„A” kezelés nyeséséhez 1 ha-on átl. időszükséglet: 36,04 óra
„B” kezelés nyeséséhez 1 ha-on átl. időszükséglet: 24,17 óra

kezelési parcellákon csak a száraz ágörveket nyestük fel. Három vegetációs időszak eltelte után azt tapasztaltuk, hogy:

- magassági növekedés különbséget a különböző módon nyesett fák, nem mutattak, az évi átlagos magassági növekedés 45 cm volt;
- az átmérő irányú növekedés többlet csupán 1 mm körül volt évente azokon a fákon, amelyeken az alsó két élő ágörvet nem vágtuk le („B” kezelés);
- az ágtiszta törzshosszban viszont 1 m körül volt a különbség az „A” kezelésű fák javára, ahol az alsó 2 élő ágörvet is felyestük, ami hektáronként 12 órával több nyesési munkaidőbe került.

Az 1. táblázatban foglaltuk össze a felyesett „V” fák fontosabb adatait és a nyesési időszükségletet. A táblázat adataihoz kiegészítésül célszerű megjegyezni, hogy a 6. oszlopban szereplő „V” fák fakészlete 23 éves korban a faállomány fakészletének a 20⁰/₀-át alkotta.

A közölt táblázatból megállapítható, hogy a fák élő koronájának hossza a fa magasság felét teszi ki, a koronaátmérő és a mellmagassági átmérő aránya 17—30 között van, a száraz ágörvek száma 3—4 db (1., 2. ábrák). Az 1. ábrán egy nyesés előtti fa látható. A száraz ágak jelentős részéről kihulló ággyökös keletkezne nyesés nélkül.

A 2. ábra egy felyesett fát mutat. Jól látható, hogy az alsó élő ágörvön alig van tű, hamarosan ez is elszáradna.

A nyesés időszükséglete az 1. táblázat adatai szerint átlagosan 6,5 m magasságig („A” kezelés) 36 óra/ha, 5,5 m-ig 24 óra/ha. 18 Ft-os órabérrel számolva az első nyesés 648, a második 432 Ft/ha-ba kerülne. A kettő átlaga 540 Ft. Ezzel egyúttal igazolható az, amit dolgozatomban bevezetőjében említettem: a befektetett nyesési költségnek a 100 szorosa térül meg a véghasználat idején (50—60 év múlva) a fa minőségének javulása folytán.

A nyesést rúdra szerelt ágnyeső fűrészekkel és a szovjet ágnyeső gyalúval végeztük. Ez a két egyszerű eszköz alkalmas arra, hogy viszonylag kis erőki-fejtéssel 3 m-es létra felhasználásával a „V” fák 6 m hosszú ágtiszta törzsét az ismertetett idő alatt létrehozzuk.

A termelési cél ismeretében feltétlenül törekedni kell az ágnyesés megoldására. 16—20 Ft-os órabérrel talán többen vállalkoznak erre az értéknövelő munkára, ami a későbbiek folyamán sokszorosan térül meg a faállomány minőségének növekedésében.

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ЛЕСНОЕ
ХОЗЯЙСТВО

8
август

1976

A **gazdasági ökonómiai alapjai** című könyvet ismerteti a *Lesnoje Hozajsztvo* szovjet erdészeti szaklap augusztusi száma. Az ismertetőt két neves erdész-közgazdász, *I. V. Turkevics* (Össz-szövetségi Erdőművelési és Erdőgazdaság-gépesítési Tudományos Kutató Intézet) és *J. J. Tupica* (Lvovi Erdészeti Műszaki Intézet) írta. Az ismertetőben kiemelik a könyvből azokat a legfontosabb újszerű megállapításokat és áttekintő adatokat, melyek a szovjet erdészeket elsősorban érdekelhetik, majd a következőt állapítják meg: „Egészében az ismertetett könyv nemcsak a magyar erdőgazdálkodás helyzetéről és fejlődésének perspektíváiról ad átfogó képet, hanem értékes ismeretanyag az erdészeti gazdaságtan elmélete és gyakorlata vonatkozásában mindazon országok számára, melyek a szocialista fejlődés útján haladnak”.

A termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás köréből

Deszpoth László

A tsz erdész gondjai

Az erdészet nem fő termelési ága a termelőszövetkezeteknek, és a tsz-erdők nagyrészt rontott jellegűek. Főként ez a körülmény határozza meg a tsz-erdész gondjait.

A tsz-ben az erdésznek a munkákat a mezőgazdaság gépi kapacitásával kell végrehajtani. Igazodnia kell a munkaerő-adottsághoz. Így sokszor háttérbe szorul. A speciális erdőgazdasági gépek egy tsz-nek túl drágák, ezeket képtelen megvásárolni.

A tsz-ben az agrárszakemberek a tárgyi gazdasági évnek, mi erdészek pedig az utókornak dolgoznak. Nyereségrézsésedést, prémiumot a jelen gazdasági év eredménye alapján fizetnek. Nem könnyű feladat a mai munkaerő-helyzetben az erdésznek rentábilis eredményt felmutatni. A tsz-ben dolgozó erdésznek minden tudására szükség van, fáradságot nem ismervé kell dolgozni, mert az agrárszakemberek között tekintélyt és megbecsülést kap, ha eredményesen dolgozik, sikertelenségével az erdészet tekintélyét veszélyezteti.

A tsz-erdész szakmailag elkülönülten dolgozik. Valami szervezeti egységbe kellene, hogy tartozzon. Egymást segítve biztos több eredményt tudnánk felmutatni. A tsz-tulajdonba került közbirtokossági erdők esetében üzemegegyrendszerben dolgoznak az erdészek. Itt is van probléma, de közösen könnyebben oldják meg a feladatokat. Sokkal nehezebb 2—300 ha területen egy erdésznek dolgozni. Ezek a területek sok-sok kis apró erdőségekből tevődnek össze. Egyedül nagyon nehéz az üzemtervi feladatoknak és a tsz érdekeinek megfelelően erdőgazdálkodni. Már az is segítség volna, ha járásonként egy közös műszaki irodát létesítenénk, melynek egy tapasztalt erdőmérnök lehetne a vezetője, aki el tudná végezni a tervezést, megvalósulási térképeket készítené, koordinálná a fahasználatokat, és esetleg értesítést tudna adni, hogy hol, melyik tsz rendelkezik fölös gépi energiával, vagy fölösleges szaporítóanyaggal. Tudná azt is, hogy kinek mire van szüksége. Ha ez a szervezet létrejönne, a járásban dolgozó, 10—15 erdész havonként meghatározott napon értekezhetne, és máris tájékozódna egymás problémáiról.

A tsz-ek összevonásával járásonként már komolyabb erdőgazdasági szerv is létre jöhet, hasonlóan az erdőgazdasági erdészetekhez.

A kis erdőrészek velejárója a kevés famennyiség. Ennek a szállítása a m³-re eső költséget emeli. Több esetben nem kifizetődő a távolsági értékesítés. Gazdaságosabbnak látszik a helybeli értékesítés, hasznosítás. Tulajdonképpen, hogy a fontosabb választékok bekerüljenek a népgazdaság fapelhasználási vertikumába, valami módon felárat kellene fizetni a tsz-ek részére.

Fafeldolgozást járásonként érdemes végezni a folyamatos termelés érdekében. Olyan tsz-ben, ahol a fahasználat alig 1000 m³ évenként, e fafeldolgozást és üzem fenntartani nem gazdaságos, de járásonként már igen. Így remélhető, hogy elég komoly famennyiség kerül be a népgazdaságunk vérkeringésébe.

Előny a szervezett erdőgazdaságban dolgozó erdészekkel szemben az, hogy módjában van a kísérletezés, pl. a csemetetermelés területén. Saját gyakorlatomban 1 kg szűrkenyár magból, ami átlag 2,3 millió darab magot tartalmaz, 90%-os csíráképességgel, hagyományosan kb. 1% a fölnevelt csemete. Ezzel nem lehetünk elégedettek. Van mit keresni e téren.

Természetjárók alföldi termelőszövetkezet erdejében

A nagykovácsi Elektromos S. C. és Kinizsi S. C. természetjáró szakosztályai a Nagykovácsi Tsz Erdőgazdaság védnökségével a TszEg területén március 23-án természetbarát parkot és turista pihenőt avattak. Az avatóünnepség jelszava „ültess fát a 30. évfordulóra” volt, amelyet szellemében a megye és város társadalmi szervei, üzemei, a szovjet helyőrség és a különböző megyei természetjáró szakosztályok egy-egy sorfát ültettek el. A pihenőhelyen a rendező szervek több padot, asztalt és tűzrakó helyet létesítettek.

A faültetéssel együtt kis ünnepség keretében felavatták a parkot és pihenőt, amelyet a TszMg átadott szocialista megőrzésre a természetjáróknak. A hozzászólók örömmel üdvözölték, hogy az Alföld eddig a mozgalom számára ismeretlen területei is bekapcsolódnak az országos turistahálózatba, és jellegzetes tájai tovább gazdagítják a túrák, kirándulások lehetőségeit. Megígérték, hogy túráik során évente rendszeresen felkeresik a pihenőt és környezetét és ezt fokozatosan továbbfejlesztik.

Külön örülünk annak, hogy a fenti rendezvényre — amelyen megyénken kívüli turisták is részt vettek — termelőszövetkezeti erdőben került sor és ezzel az alföldi erdők jellegzetes szépségének híre mellett, megyénk termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásának híre is tovább gyarapszik.

Csomor Nán or

Csemetetermelés, magbegyűjtés a Börzsönyben

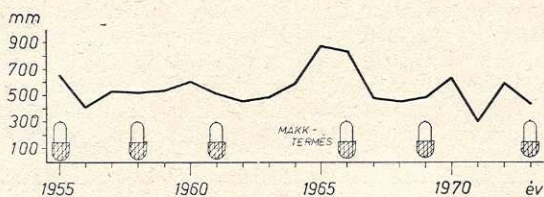
Örömmel vesszük tudomásul, hogy az egymilliomodik hektár új erdőről beszélhetünk a felszabadulás óta. A nagyüzemi mezőgazdálkodás megteremtette azt a lehetőséget, hogy az alacsonyabb termőképességű, mezőgazdasági területeket erdőgazdasági művelésre adják át a termelőszövetkezetek anélkül, hogy a terméseredményeik csökkennének.

A termelőszövetkezeteknek nagy része megértette a fásítások szükségességét, de vannak olyan termelőszövetkezetek is, melyek a fásítási akcióban nem kívántak részt venni és még mindig úgy nyilatkoznak, hogy a fasor, pászta és az erdő telepítése akadály a mezőgazdasági területek művelésének. Nem akarnak tudomást venni a fásítások jelentőségéről és arról sem, hogy az erdő milyen jövedelmet biztosít azokon a területeken, ahol a mezőgazdasági terményekből csak minimális jövedelmet tudnának elérni.

Nincsenek tekintettel a manapság mindinkább előre törő, környezetvédelmi intézkedések előmozdítására. Nem értékelik az erdész szakemberek törekvéseit, nem segítik megfelelő hatékonysággal, magukra hagyják a nagy fásítási törekvéseiben, nem adnak művelő gépeket az erdész rendelkezésére.

Ahhoz, hogy mindezeket a területeket megfelelő fajfajjal betelepítsük, elő kell állítanunk a megfelelő fajfajú és mennyiségű csemetét. A termelőszövetkezetek nem rendelkeznek csemetekerttel, így a csemetét fel kell vásárolni, ha erdősíteni akarnak, de ez nem mindig sikerül, vagy ha mégis, az anyag nem minden esetben megfelelő. Azért csemetekertet kell létesíteni, megfelelő helyen, hogy a csemetét biztosítani tudja megfelelő időben és mennyiségben. Támogatni kellene azt a termelőszövetkezetet, amelyik csemetetermelésre hajlandóságot mutat, az erdőfenntartási járulék felszabadításával.

Tölgy és cser makktermés nem minden évben van, leginkább 5—6 évenként, hoghya előző ősszel a csapadék bőséges, tavasszal nincsenek késői fagyok és

nyáron aszály. Ha ezek a tényezők megvannak, úgy időszakos makktermésre lehet számítani. Az elmúlt húsz évben hat makktermés volt, melyből három nagy és három szórványos. A grafikon mutatja a csapadékot és a makktermést az elmúlt 20 év alatt Peröcsény község területén. Nagy makktermés esetén 300—500 q makkot tudunk gyűjteni területünkön. Amennyiben a makktermés jó, úgy sok helyütt felszámolhatók lesznek az erdősítési hátralékok és kötelezettségek.

Telegdy Pál:

Tapasztalatok az ERTI mélyművelő gépről

Gazdaságunk ez év tavaszán vásárolta meg az ERTI Danszky—Szecska tervezésű, mélyművelő gépének két lazítókéses változatát. Tavaszi erdősítéseink talajelőkészítését ezzel a géppel végeztük el, az ennek során szerzett tapasztalatokról szeretnék beszámolni. A gép tuskózott és tuskózatlan terület talajelőkészítésében egyaránt jól alkalmazható, az utóbbi esetben azonban, főleg sarjerdők esetében, gondosan elvégzett fakitermelés és 5 cm-nél nem magasabb tuskók az előfeltétel. Gazdaságunkban a talajelőkészítésre tuskózás és tolólapozás után került sor.

Az erőgép D4K—B traktor volt, számára a mélyművelővel végzett munka nem jelentett megerőltetést, az üzemi hőfok a 80 °C-ot alig érte el 4—5 km/ó vontatási sebesség mellett. A gép 60—80 cm mély, 100—120 cm széles pásztákban végzett igen jó minőségű lazítást. A pásztákat 250 cm-es sortávolsággal készítettk el, ezzel 1 ha talajelőkészítése 450—500 Ft költséget igényelt, szemben a mélyforgatás 3000—3200 Ft/ha-os költségével, így a mélyművelő beszerzési ára már 20 ha-os felújítás esetén is megtérül. Egy hektár ilyen előkészítésre 2 műszakóra szükséges.

A mélyművelő után a pásztákban XT-tárcsával, MTZ erőgéppel felszíni el munkálást végeztünk, aminek eredményeként a sorközökből csak mintegy 50 cm-es sáv maradt műveletlenül, miközben igen egyenletes felszínű, ültetésre előkészített területet nyertünk.

A pásztás mélyművelés gazdaságosságán és gyorsaságán kívül ültetéskor az alábbi előnyös feltételeket nyújtja: az ültetést ERTI—Kapos ültetőgép, egysoros gépként alkalmazott változatával el lehet végezni. A forgatott felújítási területekkel szemben az ültetés — mivel átvágatlan gyökérdarabok nem állnak a gép útjába —, rendkívül egyenletesen, a gép által elérhető, teljes ültetési mélységgel végezhető el. Ugyanakkor a tárcsák tömörítő hatása is sokkal jobban érvényesül, mint forgatott területen. További előnyök: a lazító hatás egyenletesen és folyamatosan megy át a műveletlen talajba, így nem alakulhat ki a viszonylag tömör barázdafal és barázdafenék, ami a gyökérszét növekedése szempontjából igen kedvező. Nem fordul elő a mélyforgatásnál oly gyakori talajkiszáradás. Nem kerül felszínre — és így nem bomlik el — az esetleges elteme-

tett humuszréteg, ugyanakkor az esetlegesen előforduló homokkőpad, vagy mészkőpad áttörésre kerül. Nem kerülhet sor homokfúvásra sem.

Összefoglalva: a nyilvánvaló gazdasági előnyökön felül, a műmélvelő gép olyan előnyöket is biztosítani képes, amely igen kedvezően befolyásolja az elültetett csemeték fejlődését, csökkenti a pótlások mértékét és elősegíti a mielőbbi befejezettség időpontját, ami további anyagi előnyöket rejt magában.

Új segédeszköz az erdőrendezésben — címmel jelent meg az *Allgemeine Forstzeitung* 1976. júniusi 6. száma. A vendégszerkesztő *Othmar Griess*, az osztrák erdőrendezési szakbizottság vezetője. Az általa írt bevezetőből kitűnik, hogy az Osztrák Erdészeti Egyesület szakbizottságai és munkacsoportjai összekötő szerepet kívánnak betölteni a tudomány és a gyakorlat között. Ezért rendezték meg 1976. áprilisában az a közös szemináriumot, amelynek témája „Az orthofoto — egy új térkép típus alapja” — volt. Ennek a dokumentációját adja közre a lap 1976. júniusi 6. száma. A tartalomról érdemes kiemelni Dr. Waldhäusl: „A légifényképtől az orthofotóig”, Dr. H. Güde: „Az orthofoto mint új alap az erdőrendezésben”, O. Griess: „Az erdészeti fototérkép”, című tanulmányait. A téma hazai helyzetének értékeléséhez a két utóbbi tanulmány nyújtja a legtöbb szempontot.

A térkép az erdőrendezés legfontosabb tervezési eszköze, amely többek között nemcsak arra szolgál, hogy mennyi fát kell kitermelni, hanem arra is, hogy hol lehet fahasználatot tervezni. Hagyományos módon való megszerkesztése túl sok munkát igényel. Nagy előrelépést ígér e téren az orthofotók hasznosítása. Az orthofoto térkép számos olyan részletet ábrázol, amelyet a légifelvétel átfog. Felülről nem minden részlet látható. Ide tartoznak a határkövek, amelyeket az orthofotóba utólag jelölnek be. A 20 m-es szintkülönbségű rétegvonalak elősegítik az utak nyomvonalainak kijelölését és hozzájárulnak az erdőtérképen a táj helyzetének áttekintéséhez. Ezeket helyesebb, ha külön fóliára rajzolják és használhatók az orthofotó fölé helyezik. 50 éves kortól a légifotón a kort már nem lehet jól meghatározni ezért a korosztályok határát külön fel kell hordani. A munka során jelentkező eltérések kiegyenlítése, az egyes terepszínek helyes ábrázolása igazolja, hogy az ábrázoló geometriának nemcsak a geodéziában és a fotogrammetriában van felbecsülhetetlen haszna, hanem majdnem valamennyi technikai probléma megoldásában. Ennek a tantárgynak az osztrák „Alma mater viridis” előadási programjából való törlése sajnálatos. Ismételtén oktatni kellene.

1974-től lehetővé vált, hogy az NSZK-ban légifénykép-párokból orthofotókat készítenek és bevezessék ezt a segédeszközt az osztrák erdőgazdaságba is. Erdőrendezési elterjesztésében a szakember kérdések jelentős szerepet játszanak. Az új üzemtervezési munkák és revíziók során a régi térképek miatt számtalan mérési feladatot teszi drágává az üzemtervezést. Ma már nem áll rendelkezésre a szükséges segédanyag sem. Az első kiút ebből a légi fényképek hasznosítása.

Az orthofoto bevezetésének kezdő feladata az erdőrendezési munkák menetébe való beillesztés és a megfelelő sokszorosítás módszerének kialakítása volt. A legfontosabb a munka különösen jó előkészítése.

A becslés során a becslőnek skiccet nem kell készítenie, hanem egyenesen a kész alaptérképpel kezdheti a munkát. Az orthofotó a hagyományos és a szűrőpróba eljárás alapján alapuló leltározáshoz egyaránt alkalmas. A fotóra a koordináta rendszer alapján a felvételi hálózatot bejelölik és ilyen helyzetben már nem olyan nehéz a pontokat a területen felkeresni.

Az erdőrendezés nemcsak leltározásból áll, hanem mindenekelőtt a tervezés és ellenőrzés eszköze kell, hogy legyen. Az erdőgazdasági terv nemcsak a saját lelkiismeret megnyugtatására szolgál a hivatallal szemben, hanem sokkal inkább egy üzemgazdasági operátort jelent. A térkép nem fali ékszer, hanem munkaeszköz, több mint egy tájékoztató segítség. A rétegvonalak és a korosztályok bejelölésével a fotografiai ábrázolásból kívülről megnő a térképek szokásos információstartalma. Így bejelölhetők a tervezett vágás-beosztások és az elvégzett használatok sok mérés nélkül és ezáltal lehetővé válik az azonnali területbeosztás. Ugyanez áll az út- és szállítás-tervezésre is.

Az erdőrendezés ellenőrzési feladataihoz is különösen jól használhatóak az orthofotók. Új repülés által a legrövidebb idő alatt összehasonlítható a tervezett és a végrehajtott erdőgazdasági tevékenység. Mindezeken kívül az orthofotót számos más te-

ületen is hasznosítani lehet. A vadgazdasági tervezés, a regionális tájalakítás, az üdülőkörzetek kijelölése többek között ide is kapcsolódik. A jövő ezen a területen sok újat hoz. Az erdészeti térképezést szolgáló repülések speciális feladatokat jelentenek, amelyek közül néhány még megoldásra vár.

A tervezés számára a faterméstani adatok rendelkezésre állnak. Ezek azonban nem elégségesek egy átfogó koncepció kialakítására. Ebből következik a kérdés: „Az erdőrendezés részei legyenek-e az üzemgazdasági tényezők?”. Egyértelműen igennel kell erre válaszolni. Három részre kell a témát osztani: technikai, költség és érték tényezők. Mindezekhez alapul szolgálnak:

1. A fák jellemzői: magasság, átmérő, növedék, kéregvastagság, fafaj, törzsmínőség, károk.
2. Területi adatok, amelyeket a terepen kell meghatározni: tengerszint feletti magasság, kitettség, gyéritési erély és sürgősség, gépesítés számára végzett osztályozás, talajjavítás, kor, korosztály stb.
3. Területi adatok, amelyet a hivatalban kell meghatározni, mint a szállítási távolságok és osztályok.

Szükség szerint meg kell határozni: a rendelkezésre álló időszakos és állandó munkaerőt, annak kor szerinti megoszlását, a feltártsági fokot, az útépitést és karbantartást.

Az elmondottak felvetik a kérdést, hogy az erdőrendező egy teljes tervet készít-e vagy a gazdaságvezetés számára információ sorozatot adjon a soron levő döntésekhez. Nagyobb üzemek számára a legsürgősebb a teljes tervek készítése. Vég-eredményben az erdőrendezésnek az eddigieknél szélesebbkörű üzemgazdasági ismeretanyagot kell a területről összegyűjtenie, amelynek hasznosítása az üzemi eredményt növeli. Ezt segíti elő az erdészeti fotogrammetria új eredményeinek szélesebbkörű alkalmazása.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a magyar erdőrendezésben a légifelvételek hasznosítása gyors ütemben és egyre szélesebb körben valósul meg. Üzemterveink tartalma bővül, az adatok megbízhatósági színvonala emelkedik. Vizsgálunk kell a fejlesztés során mindazokat az információkat, amelyekkel erdőgazdálkodásunkat erdőrendezésünk egyre hatékonyabban szolgálhatja.

Az átfogó tervek összeállítása lehet a cél, amelyek a jelenlegi üzemtervek továbbfejlesztésének eredményeként segítik az erdőgazdálkodás fejlesztését és eredményességének fokozását.

(Ref. dr. Solymos R.)

Szaktmérnök képzés

indul az Erdészeti és Faipari Egyetemen, az 1977. évben, kétéves tanulmányi idővel, levelező tagozaton, a következő szakokon:

Erdőmérnöki Karon

- Környezetvédő és tájrendező.
Pályázat feltételei: okl. mérnöki képesítés, valamint legalább 2 éves szakmai gyakorlat.
- Fahasználati és faanyagmozgatási.
Pályázat feltételei: okl. erdőmérnöki képesítés, valamint legalább 2 éves szakmai gyakorlat.

Faipari Mérnöki Karon

- Faipari anyagmozgatási és munkaszervezési.
Pályázat feltételei: okl. faipari mérnöki, erdőmérnöki, agrár-gépészmérnöki, vagy egyéb mérnöki képesítés és 2 éves faipari üzemi gyakorlat. A nem faipari technológiákból és gépészeti ismeretekből felvételi vizsgát tesznek.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Rovatvezető: Király Pál

Egyesületünk ellenőrző bizottsága a devecseri Virágzó Mgtsz központi helyiségében ülést tartott. Az ülésen a bizottság tagjain kívül a Veszprém megyei helyi csoportok titkárai, illetőleg elnökei vettek részt. A napirend keretében, az előzetesen elkészült jelentés alapján, a helyi csoportok munkáját vizsgálták meg. Megállapították, hogy valamennyi csoport szervezettségét lehet javítani, s a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodással pedig mindegyik csoportnak többet kell foglalkoznia. A kihelyezett rendezvények sikeresek, a csoportok közötti munkakapcsolat eredményes. Megvizsgálták a helyi csoportoknak a megyei szervekkel, szervezetekkel fennálló kapcsolatait is. Megállapították, hogy ahol jók a személyi kapcsolatok, ott jó az együttműködés. Általában azonban kívánatos a többi MTESZ-szervezettel, a Közgazdasági Társaság helyi szervezetével stb. a munkakapcsolat javítása. A napirend keretében rövid tájékoztatást hallgattak meg a résztvevők a helyi tsz erdőgazdálkodásáról és az Ellenőrző Bizottság munkájáról.

*
Az erdőhasználati szakosztály kihelyezett ülését Csurgón a Somogyi EFAG gyár-egységében tartotta. A program keretében meghallgatták TAKÁCS LÁSZLÓ igazgatónak a fejlesztés eddigi helyzetéről és az V. ötéves tervben előirányzott fejlesztésekről szóló elemző előadását, majd üzemlátogatáson vettek részt.

*
Az erdőrendezési szakosztály ülést tartott, amelyen FARKAS JULIANNA diavetítéssel egybekötött előadást tartott „Az erdei- és feketefenyő hazai termesztésének egyes kérdései” címmel.

*
A rendszerszervezési szakosztály ülésén megvitatták NAGY BÉLA javaslatát az ügyletelgépesítés fejlesztéséről az erdészeti és faipari ágazatban. Ezt követően megválasztották a munkabizottságok vezetőit (számítástechnika alkalmazási, vállalati irányításrendszer korszerűsítésével foglalkozó, munkaszervezési, oktatási).

*
Az erdészettörténeti szakosztály ülését Egerben tartotta. Ezen a következő előadások hangzottak el: VERESS LÁSZLÓ „Erdőgazdálkodás a diósgyőri koronauradalomban a XVII—XIX. században”; TÓTH GYULA „Az egri erdőgazdaság 30 éve”; H. SZABÓ BÉLA „Vetítettképes ismertetés a tájegység természeti értékeiről”. Ezt követően a résztvevők Szilvásváradon meglátogatták a szalajkavölgyi Erdei Múzeumot.

*
A gépesítési szakosztály a kecskeméti helyi csoport közreműködésével a Kiskunsági EFAG-nál ülést tartott „Gépesítési Nap” elnevezéssel Kiskunhalason. A „Gépesítési Nap”-on a résztvevők munka közben tanulmányozták a kinkunhalasi erdészet területén az erdőtelepítés gépsorát (tuskókiemelő gép, tuskóösszetoló gép, mélyforgató eke, gyökérfésű, ültetőgép, sorközi ápológépek). Az erdészet évente több mint 400 ha erdőtelepítést végez és 3500 ha-on sorközi ápolást. Az emberek és gépek kiváló munkáját bizonyítja a több ezer ha új erdő, a homoki táj átalakulása (a megye erdőültése 4⁰/₀-ról 20⁰/₀-ra nőtt).

A gépek munkájának tanulmányozása után a látottak értékelésére került sor. A vitában felszólalt: KAUFMANN JÓZSEF, PAPP ISTVÁN, FEKETE ISTVÁN, HUSZÁR ENDRE, DR. BALOGH FERENC, VIDA ZOLTÁN szakosztályi tag, valamint BARÁNYI LÁSZLÓ igazgató és GÖBÖLÖS ANTAL erdőmérnök (az EFAG-tól). A vita tanulságait DR. KÁLDY JÓZSEF szakosztályvezető foglalta össze.

A szakosztályülés megvitatta az 1977. évi munkaterv főbb irányelveit. Elhatározták, hogy 1977-ben hat szakosztályülést tartanak, egyet az OEE központjában, ötöt vidéken: Pécsen, Szegeden, Szombathelyen, Nyíregyházán és Egerben. Elhatározták továbbá AZ ERDŐ gépesítési eredményekkel foglalkozó szakkikkkel való folyamatos ellátását. Ennek során a tagok hét tanulmány megírását vállalták. Végül úgy határoztak, hogy javaslatot tesznek az elnökség felé a II. Országos Erdészeti Gépesítési Konferencia 1977-ben Budapesten való megrendezésére.

*

Az egyesület főtitkára a szegedi helyi csoport szervezésében való közreműködésével Szegeden a helyi csoportok titkárai, a központi bizottságok és szakosztályok vezetői részére megbeszélést tartott. A megbeszélés témája az Egyesület 1977. évi kiemelt feladatainak meghatározása volt, a már korábban benyújtott javaslatok figyelembevételével. A megbeszélésen úgy határoztak, hogy az alábbi három feladatot kezelik kiemelten a jövő évi munkatervben:

1. Az új Erdőtörvény elkészítésének társadalmi úton való segítése.
2. Propaganda-akció az erdőgazdaság perspektivikus népgazdasági jelentőségének ismertetése érdekében, szakmán belül és kívül.
3. A majorfásításoknak, mint az erdőszet V. ötéves tervi kiemelt feladatának társadalmi segítése.

A kiemelten kezelt új feladatok mellett változatlanul megvalósításra váró, munkatervbe iktandó fontos feladat az Erdők Napja megrendezése a fiatalokú tanuló ifjúság körében; az V. ötéves terv végrehajtásának a társadalmi munka eszközeivel való elősegítése; a szociális jellegű munkálkodás tagjaink, de különösen nyugállományú kollégáink és hozzátartozóik helyzetének könnyítése érdekében.

A megbeszélést követően a résztvevők megtekintették a Délalföldi EFAG szegedi lemezgyárát.

*

A MTESZ Szolnok megyei Szervezete a Nagykunsági EFAG székházában tartotta elnökségi ülését DR. BERECZKI LAJOS megyei tanács vb-elnökhelyettes, elnök vezetésével. Az ülésen részt vett SZÜCS JÁNOS, az MSZMP Szolnok megyei Bizottságának titkára is. A napirendi pontok keretében DR. PAPP MIHÁLY, a Nagykunsági EFAG igazgatója ismertetést adott a gazdaság szervezetről és eredményeiről, V. ötéves tervi céljairól, szociális-kulturális fejlesztésről.

KARDOS REZSŐ, a szolnoki csoport titkára tájékoztatást adott az 1950 óta működő csoport munkájáról. Az egyesületi csoport a Szolnok és Pest megye területén tevékenykedik. Szolnok megye 25 ezer ha erdőterületéből 9600 ha a Nagykunsági EFAG, 10 500 ha a tsz-ek kezelésében van. Amíg az előbbi területre 40 mérnök és 120 technikus jut, az utóbbira csak 18 szaktechnikus. Ez egyúttal mutatja, hogy milyen nagy szerepe van az egyesületnek a szakmai képzésben, illetve továbbképzésben. Az utóbbi években egyre jobban sikerült bevonná a NEFAG-on kívüli szakembereket is az egyesületbe, s így jelenleg 198 tagjuk van. Jelentős munkát fejtenek ki a környezetvédelemben, a bázis-vállalatok oktatási, fejlesztési tevékenységében, az OEE központi szakosztályok munkájában.

A hozzászólások során RIEDL GYULA, az OEE vezetősége nevében köszöntötte az elnökségi ülést. Méltatta a szolnoki csoport eddigi munkáját és megköszönte, hogy az elnökség napirendre tűzte az erről szóló tájékoztatást. Végül rövid ismertetést adott az OEE és az erdőgazdaság országos szintű együttműködéséről és annak fejlődéséről.

*

A „Magyar Jog” 1976. évi szeptemberi számában ismerteti az Erdészeti Tudományos Intézet kutatási anyagát, a dr. VÁGÓ ÖDÖN által készített, **Az erdők védelme és jóléti szerepe a magyar jogalkotásban** című munkát.

A helyi csoportok életéből

A budapesti csoport előadást szervezett, amelyen DR. MÁRKUS LÁSZLÓ ERTI osztályvezető helyettes tartott előadást „Az erdők élő fa állományának értékelése” témakörben. Az előadó áttekintő tájékoztatást adott a téma jelenlegi kutatási helyzetéről, a KGST országok Szovjetunióban megtartott ez irányú értekezletéről és határozatáról. A hozzászólók hangsúlyozták a téma időszerezését, másrészt észrevételeket tettek az alkalmazott kutatási módszerekkel kapcsolatban.

A debreceni csoport a debreceni erdőszepes tőrendszerek megtekintésére, valamint erdőművelési, erdőtelepítési, tisztítási munkák bemutatására termelőszövetkezeti területeken szakmai bemutatót és tapasztalatszerét szervezett. A terepi bemutatón a résztvevők megtekintették a szakszövetkezet és a nyír-ábrányi Alkotmány Tsz területén létrehozott közjóléti célú létesítményeket, amelyek a megjelent szakemberek osztatlan elismerését vívták ki. A tisztítások elvégzésének mikéntje nagy vitát váltott ki a megjelentek körében. A tapasztalatszerke keretében a tsz-erdőgazdálkodásról tájékoztatást adott SZABÓ PÁL erdőmérnök, a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. erdészeti és vadászati felügyelője, BÁLEGA JÓZSEF FÜLÖP Szakszövetkezet elnöke, valamint HARMATI SÁNDOR, a nyír-ábrányi Alkotmány Tsz elnöke.

A gödöllői helyi csoport a volt gödöllői erdő- és vadgazdaságtól nyugdíjba ment tagjai részére találkozót szervezett. Ezen mintegy 40 nyugdíjas erdőgazdasági dolgozó vett részt. Jelen volt a Budavideki Erdő- és Vadgazdaság több vezetője is: TOLLNER GYÖRGY igazgató, DALLOS ANDOR igazgatóhelyettes főmérnök, MOSONI LÁSZLÓ gazdasági igazgatóhelyettes, a pártszervezet és a szakszervezeti bizottság vezetői. Az OEE vezetőséget KIRÁLY PÁL főtitkár képviselte. Az egybegyűlt nyugdíjasokat a szervezés munkáját végző KOCSÁRDI KÁROLY ny. osztályvezető, ezt követően pedig TOLLNER GYÖRGY, KIRÁLY PÁL és CSÁNYI SÁNDOR üdvözölte. Hangsúlyozták, hogy az évszázados múltú gödöllői állami erdőgazdaság megszűnése után is fontos erdészeti központnak te-

kintik Gödöllőt továbbra is és kérték a nyugdíjas kollégákat a szakmai társadalmi élet további folytatására.

A résztvevők ezután megtekintették az incsői fafeldolgozó üzemet, valamint egy hosszútávú módszerrel folytatott fakitermelést a valkói erdészeti területén, majd a szépjuharjai erdészháznál kellembes baráti beszélgetéssel fejezték be a találkozót. A szép nap emlékeként pedig stílusos kis ajándéktárgyat vittek haza magukkal, amelyet a vállalat aktív dolgozói készítettek számukra.

A kaposvári csoport szakmai bemutatót szervezett a somogyvári erdészeti területére. NISZLER RÓBERT erdőmérnök előadása után (amelyet „A SEFAG vegyszeres állományápolási munkái a somogyvári erdészetről” címmel tartott) a résztvevők helyszíni bemutatón vettek részt és megtekintették a fajajcserté szolgáltató, vegyszerrel kezelt alátelepíté-
seket. A bemutató során tartott előadás az alátelepítések vegyszeres munkáinak költségeit elemezte. A kiértékelés után, a helyi csoport vezetőségének példamutató kezdeményezésére, megalakították a marcali szakcsoportot, melynek vezetőjévé HEVESI JÁNOS műszaki vezetőt választották meg.

A nagykanizsai csoport szociálpolitikai kérdések megtárgyalására vitadélután szervezett. Ezen DR. HALUPA LAJOSNÉ adott tájékoztatást az OEE szociálpolitikai bizottságának munkájáról és SÁRKÁNY LÁSZLÓ VSZB titkár ismertette a MEDOSZ szociálpolitikai célkitűzéseit az V. ötéves tervben. Hozzászólók elsősorban a szakmunkásképzés és a tapasztalatszerke fontosságát húzták alá, illetve a bérszint-gazdálkodás hátrányos hatását a műszaki fejlesztésre.

A pápai csoport SURÁNYI JÁNOS erdőfelügyelőség-vezetőhelyettes szakvezetésével tapasztalatszerke keretében Huszárokölöpszántán az erdők közjóléti berendezéseit tanulmányozták.

A szegedi csoport Ásotthalmán vitadélután rendezett az egyesület szociál-

politikai bizottságának munkájával kapcsolatban. Bevezetőként DR. HALUPA LAJOSNÉ, a bizottság vezetője beszámolót adott az eddigi munkáról. Ennek során ismertette a tagság körében az elmúlt időkben végzett számos körülményre rávilágító felmérés eredményeit. Tájékoztatta jelenlevőket a nyugdíjasok, az özvegyek és árvák életkörülményeivel kapcsolatos információs adatokról. Beszélt a felmérések utáni intézkedésekről és a bizottsági javaslatokról. Előadásában röviden vázolta a bizottsági tevékenység közeljövőben megvalósításra kerülő munkájának szempontjait is. A vitadélutánon gazdasági vezetők, párt- és szakszervezeti vezetők is megjelentek.

A hozzászólások során azonos megnyilatkozásokban csendült ki, hogy nagyra értékelték a bizottság tevékenységét; az erdésztagság élet- és munkakörülményeinek bizonyos mérvű változtatásával feltétlenül szükséges foglalkozni az illetékeseknek és célratoró munkával kell a bizottságnak tevékenységében azt alátámasztania. A nyugdíjasokkal való törődés rendkívül fontos és a társadalom központi intézkedésein túl az egyesületi tagság is sokat tehet érdekében. (A megyei nyugdíjasok listáját DR. HALUPÁNÉ, a csoport rendelkezésére bocsátotta.) Egyértelmű volt a jelenlevők azon véleménye, hogy az OEE szociálpolitikai tevékenysége semmiképpen nem jelent hátráltatást, vagy éppenséggel hatáskör-tüллépést a szakszervezeti szervek munkájával szemben. A csoport vezetőségét ülésen vitatta meg 1977. évi munkatervét.

*

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották:

Balassagyarmaton: DR. SZEPESI LÁSZLÓ „A munka termelékenységének emelési lehetőségei a fahasználati munkák gépesítésében”.

„Az erdőművelési munka gépesítésének helyzete és fejlesztésének irányai”.

Nyíregyházán: ZÁGONI ISTVÁN „A hulladékok keletkezése és hasznosítása”.

Pécsett: DR. SZAPPANOS ANDRÁS „A természetes kiválasztódáson alapuló tisztítás”.

Ráckeve: MÉSZÖLY GYÖZŐ „Az erdők környezetvédelmi jelentősége”.

Szegeden: DR. IGMÁNDY ZOLTÁN „Az erdővédelem ökológiai alapjai”.

Szendrőn: VARGA BELA „Erdőgazdálkodás helyzete Skandináviától Libiáig” címmel.

Mátrafüreden DR. BONDOR ANTAL: „Erdőgazdálkodásunk műszaki fejlesztésének iránya az V. ötéves tervben”.

Debrecenben DR. KÁLDY JÓZSEF: „A faanyagmozgatás gépesítésének jelenlegi helyzete és a fejlesztés lehetőségei hazánkban”, DR. SZEPESI LÁSZLÓ: „A többcélú fakitermelőgépek (kombájnos) alkalmazási lehetőségei” címmel.

*

Halálozás: Életének 67. évében hosszú szenvedés után Pécsett elhunyt GYAPAY JENŐ okl. erdőmérnök, a Mecseki EFAG volt igazgatóhelyettes főmérnöke, egyesületünk évtizedeken át mindenkor készségesen támogató tagja. 1975-ben Kárpátjáról áttelepült SZTRIPSKI GYÖRGY aranyokleveles erdőmérnök 80. évében rövid szenvedés után augusztus 19-én elhunyt. A Pestlőrinci új temetőben helyezték örök nyugalomba.

*

Életének 84. évében Egerben meghalt RÓCZEI GÉZA aranydiplomás erdőmérnök. DR. BÁNHEGYI JÓZSEF egyetemi tanár, az OEE Mikológiai és Faanyagvédelmi Társaság tb. elnöke, a Clusius Emlékérem tulajdonosa életének 65. évében Budapesten hirtelen elhunyt.

*

Új tagfelvétel: ECSEDI ISTVÁN optikus technikus, Budapest; VARGA GÉZA erdésztechnikus, Nyíradony; KAUZLI KÁLMÁN erdőmérnök, Jászfenyves; FODOR JÁNOS, Kétmező; JUHÁSZ MIHÁLY, Kovácsvágás; ifj. BALÁZS LÁSZLÓ, Aggtelek; BACSKAI ISTVÁN Miskolc; KISS GYULA, Miskolc; LÉVAI LÁSZLÓ, Miskolc; MÉSZÁROS LÁSZLÓ, Ebelény; SZEREMLEY SZABOLCS, Miskolc; THÖKÖLI LÁSZLÓ, Miskolc.

AZ ERDŐ szerkesztő bizottsága; Vezető: dr. Keresztesi Béla, Budapest; főmunkatárs: Jérôme René, Budapest. Tagok: Balázs István, Budapest; Bíró László, Budapest; Boldizsár Antal, Miskolc; Botos Géza, Debrecen; Büttner Gyula, Visegrád; Deák István, Tamási; Dobay Pál, Miskolc; Erdős László, Budapest; dr. Firtás Oszkár, Sopron; Gáspár Hantos Géza, Budapest; Hatler Rudolf, Szentbalázs; dr. Herpay Imre, Sopron; Jahn Ferenc, Eger; dr. Járó Zoltán, Budapest; dr. Káldy József, Sopron; Király Pál, Budapest; dr. Kiss Rezső, Budapest; dr. Madas András, Budapest; Mandik Béla, Budapest; Murányi János, Budapest; Rácz Antal, Budapest; dr. Sali Emil, Budapest; dr. Solyoms Rezső, Budapest; dr. Speer Norbert, Budapest; Stádel Károly, Győr; Szegedi András, Szolnok; dr. Tóth Sándor, Budapest; dr. Varga Ferenc, Sopron; Vida László, Szeged; Vörösmarty Zoltán, Oroslány.

